

Citát:

„Na konci každé cesty začíná další.“

Pavel Kosorin

ÚVODNÍK

Vážené kolegyně a kolegové, úvodem Zpravodaje bych se rád rozloučil s dlouholetým předsedou panem Ing. Františkem Kučerou. Pan František Kučera patřil k zakladatelům SVOL a je na místě mu poděkovat za obětavou práci, kterou pro nás, nestátní majitele lesů, vykonával.

Naše organizace musí fungovat dál, a proto bych rád povzbudil našeho pověřeného místopředsedu pana Ing. Stanislava Janského k převzetí štafety po panu Kučerovi a popřál mu úspěch a sílu k prosazování našich zájmů.

Jedním z aktuálních témat ve SVOL je nalezení vhodného řešení pro dlouhodobě udržitelný systém financování lesních majetků. S pohledem do budoucna na období po kůrovcové kalamitě vyvstává otázka, jakou strukturu dotační politiky lesnického sektoru vyžadovat a jaké dotace či příspěvky navrhovat a prosazovat. Financování lesního hospodářství by mělo stát na čtyřech hlavních pilířích, kterými jsou prodej dříví, příspěvky na hospodaření v lesích podle nařízení vlády č.30/2014 Sb., podpora z fondů EU a platba za ekosystémové služby lesa. Pokud můžeme předvídat stav lesů a hospodaření po kůrovcové kalamitě, dojdeme jistě k závěru, že poměr mladých porostů bude mnohonásobně větší, a naopak příjem z lesů hospodářských v těchto regionech se velmi sníží. Tím se nám příjem z prvního pilíře, tzn. prodeje dříví, velmi omezí a příspěvky za ekosystémové služby lesa by tak nabývaly na významu. Každý nestátní vlastník lesa dotoval prodejem dříví mnoho služeb pro veřejnost, které lesy přinášely. Obávám se ale, že v budoucnu si to již nebudeme moci dovolit.

Má otázka zní: nakolik si společnost cení lesy, které jí poskytují nenahraditelné funkce? Můžeme to vyjádřit příspěvkem za ekosystémové funkce lesa?

Dalším tématem, které nyní řešíme, je novelizace zákona o myslivosti. Dlouho očekávanou novelizaci zákona spustila až kůrovcová kalamita. Zadáním pro novelizaci měla být ochrana lesních porostů a zemědělských plodin před škodami, které působí zejména spárkatá zvěř. SVOL souhlasí s procesem novelizace zákona o myslivosti, ale zdůrazňujeme, že návrh MZe nereažuje dostatečně na předcházení škodám od

Foto: Unsplash

spárkaté zvěře způsobeným na obnově lesa a nedostatečně hájí práva vlastníků honebních pozemků v souvislosti s problematikou snížení výměry vlastní honitby minimálně na 250 ha. Pokud majitel lesních pozemků hospodaří v krajině i myslivecky, má daleko větší motivaci škodám předcházet, než když na pozemcích myslivecky hospodaří třetí osoba. V době kůrovcové kalamity, kdy mnoho porostů prochází obnovou, je nesmírně důležité ochránit mladé sazenice stromů, aby vynaložené investice a státní

příspěvky nepřišly vniveč. Nemohu předvídat, zda novela zákona o myslivosti projde celým legislativním procesem, nebo zda se to již s ohledem na situaci s pandemií covidu v tomto volebním období nestihne. Máme ale jasnou vizi, co jsou naše priority, a možnost je uplatnit buď v pozměňovacích návrzích v Poslanecké sněmovně, nebo v dalším volebním období s partnery, kteří společně s námi hájí soukromé vlastnictví při péči o krajinu, jako je Asociace soukromého zemědělství.

Vážení přátelé, témat k řešení je mnoho, náš SVOL je nám nápomocen tyto naše problémy a požadavky řešit. Pojďme společně udělat SVOL silnějším a úspěšně pokračovat v naší společné práci ve SVOLu.

Děkuji a jsem s pozdravem Lesu zdar!

Ing. Richard Podstatzký Thonsern

místopředseda SVOL
a předseda Komory soukromých lesů

Kompenzace drží lesní majetky nad vodou. Za rok 2019 budou ale kráceny.

Příspěvek na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity, který se SVOL podařilo prosadit, znamenal pro některé nestátní vlastníky lesů doslova záchranu hospodaření „za pět minut dvanáct“. První kolo bylo vyplaceno, ve druhém kole právě probíhá zúřadování. Alokované prostředky však nestačí a kompenzace budou kráceny. Navíc posledním rokem, za který bude možné náhradu škody nárokovat, je rok 2020. Mimořádně aktuální je tak otázka: Co bude dál?

Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem financí pokrylo všechny podané žádosti o kompenzace za IV. kvartál 2017 a rok 2018 v celkové výši 2,8 miliard korun. Pro mnohé majetky znamenaly příspěvky pomoc na poslední chvíli. „Zjednodušeně řečeno nám to

zachránilo hospodaření a nemuseli jsme žádat obce o mimořádný vklad na hospodaření, aby péče o les mohla dál fungovat,“ říká Ing. Luboš Binar z DSO Lesy Policka. Podobně hovoří také Ing. Kamil Kupec, jednatel Městských lesů Dačice, zdevastovaných kalamitou. „Musím říci, že příspěvek nám pomohl ukončit rok 2019 v černých číslech a vyrovnat veškeré pohledávky a částečně vytvořit rezervu pro příští období. Peníze byly na účtu ještě koncem roku.“

Většina nestátních vlastníků lesů neměla s podáním žádosti na portálu eagri.cz žádné problémy. Informace o průběhu administrace 1. kola jsou uvedeny na str. 2.

Řada majetků měla díky své poloze zkušenosti s více krajskými úřady. Napří-

klad Lesy Nový Berštejn s.r.o. hospodaří v lesích, které se nacházejí na území dvou krajů. „Na našem majetku začal problém s kůrovcem ve větším až ve 3. Q 2018. Majetek spadá pod kraj Liberecký, kde je cca 80% majetku a Středočeský, kde je zbylých cca 20 %. Zúřadování žádosti v Libereckém kraji proběhlo ve velmi krátkém termínu dvou týdnů. Středočeský kraj potřeboval vzhledem k počtu žádostí o něco delší čas. Platba přišla až v r. 2020,“ říká jednatel Ing. Tomáš Stejskal s tím, že finance byly rozpuštěny do lesnického provozu - úklidu klestu, přípravy půdy a dalších činností souvisejících zejména s obnovou lesů. Podobně hovoří zástupci dalších nestátních vlastníků, obnova

pokračování na str. 2. »

lesů pro příští generace je nyní zásadním úkolem. „*Finance nám nejvíce pomohly při následné péči o porosty poškozené těžbou kůrovcové hmoty. Nejvíce šlo o zalesňování a následné pěstební práce jako vyžínání, chemická ochrana proti buření a proti zvěři a další,*“ říká Ing. Monika Mládková z příspěvkové organizace Lesy hl. m. Prahy.

Do druhého kola příjmu žádostí o příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity (za rok 2019) byli zahrnuti vedle nestátních i státní vlastníci a rozpočet Ministerstva zemědělství na r. 2020 byl posílen o 7 mld. Kč (pro nestátní lesy 4 mld., pro státní lesy 3 mld.). Potvrdil se však SVOLEm předpokládaný vývoj a ukázalo se, že tyto prostředky nebudou stačit. Nestátní vlastníci podali žádosti o objemu 5,3 miliardy korun, a plánovaná podpora (sazba stanovená MZe ve výši 398 Kč/m³) bude poměrně razantně snížena. Prostředky pokryjí požadavky nestátních žadatelů pouze ze 75 %. Administrace žádostí momentálně probíhá.

Pro nestátní vlastníky lesů znamená krácení příspěvků obrovský problém. „*Žádost za rok 2019 už představuje cca 35% našeho obvyklého provozního rozpočtu, propad cen u prodeje dříví pokračuje a ceny prací a materiálu stále rostou – disponibilní kapacity nám přeplácejí subjekty pracující pro Lesy České republiky,*“ komentuje situaci Ing. Stanislav Janský, místopředseda SVOL a odborný pracovník Správy veřejného statku města Plzně. „*I kdyby byla v letošním roce proplácena žádost za rok 2019 v té výši, o kterou jsme žádali, propad cen a nárůst cen těžebních, pěstebních prací a cen sazenic a objemu těchto činností způsobí, že budeme muset krátit rozpočet a redukovat zejména investice do techniky a oprav lesních cest. Krácení příspěvku a odložení plateb na rok 2021 zvyšuje naše obavy. Pro plánování hospodaření je taková míra nejistoty dva měsíce před koncem roku fatální.*“ Kamil Kupec z Dačic podotýká: „*O příspěvek za rok 2019 jsme samozřejmě požádali, ocenili jsme zjednodušení administrace. Překvapila nás nižší sazba oproti loňskému roku, i když prodejní cena za dříví byla nižší než v roce 2018.*“ Sazba SVOL se od výpočtu Ministerstva zemědělství lišila. Podrobnosti na str. 4.

Kůrovcová kalamita přitom zdaleka ještě nekončí. SVOL i další odborníci v resortu předběžně odhadují objem nahodilé jehličnaté těžby za rok 2020 ve výši 29-30 mil. m³. Podle SVOL je nezbytné, aby stát počítal na podporu lesního hospodářství pro příští rok alespoň s 10 mld. Kč - z toho se 7 mld. na kompenzace a 3 mld. na příspěvky na hospodaření v lesích a mandatorní výdaje.

„*V roce 2020 pokračuje ještě výraznější propad cen dříví a nárůst cen prací a materiálu,*“ uvádí Ing. Stanislav Janský. „*Uvažované 4 mld. pro nestátní lesy jako kompenzace za rok 2020 pokračující ekonomický propad v lesnickém sektoru nereflktují. Zůstávají v přibližně stejné výši jako za rok 2019. Ekonomická situace se však bude zhoršovat. Malí vlastníci se dostávají do neřešitelné situace – zakázky pro ně jsou pro dodavatele prací zcela neatraktivní, bez dlouhodobých kontaktů nejsou schopni dříví prodat i za současné velice nízké ceny.*“

Řada majetků bude po odeznění kůrovcové kalamity dlouhodobě bez rozhodujících příjmů za dřevo. SVOL proto intenzivně jedná s ministerstvem o vhodném nastavení podpory lesního hospodářství nejen od prvního ledna 2022, ale i v dlouhodobějším horizontu, kde jednou z variant řešení je plošná platba za mimoprodukční funkce lesů. Tento záměr schválila vláda v Koncepti lesního hospodářství do roku 2035 a také na SVOL bude záležet, jak a kdy se tento záměr podaří v praxi naplnit.

Jana Divišová
PR manager

Administrace příspěvků v lesním hospodářství na Vysočině

Kraj Vysočina má ze všech krajů nejvíce rozdrobenou vlastnickou strukturu lesních majetků. Zhruba 207 tisíc hektarů vlastní přibližně 50 tisíc vlastníků lesů. Zastoupení smrku představuje více než 70% dřevinné skladby. Sucho a současná kůrovcová kalamita nebývalých rozměrů zdejší lesy a jejich majitele tvrdě zasáhla. Zeptali jsme se Ing. Evy Horné, vedoucí odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Kraje Vysočina, jak probíhá administrace příspěvků

Tabulka č. 1: Administrace příspěvků na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity - stav k 1.10.2020 (1. kolo)

Krajský úřad	VYPLACENO CELKEM 2019 - 2020	
	počet žádostí	částka v Kč
Hl. m. Praha	5	1 844 890
KÚ Středočeského kraje	404	229 760 294
KÚ Jihočeského kraje	1013	410 915 234
KÚ Plzeňského kraje	573	241 354 223
KÚ Karlovarského kraje	69	44 313 029
KÚ Ústeckého kraje	68	23 652 800
KÚ Libereckého kraje	147	27 140 394
KÚ Královéhradeckého kraje	331	145 743 710
KÚ Pardubického kraje	354	88 395 775
KÚ Kraje Vysočina	1671	565 193 672
KÚ Jihomoravského kraje	268	166 983 888
KÚ Olomouckého kraje	184	361 380 321
KÚ Zlínského kraje	450	298 208 091
KÚ Moravskoslezského kraje	127	149 477 798
CELKEM	5664	2 754 364 119

Zdroj: Kraj Vysočina

na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity podle Zásad Ministerstva zemědělství a zda kraj poskytuje vlastníkům lesů i jinou pomoc.

V prvním kole žádostí o finanční příspěvky podle Zásad MZe v nestátních lesích za období 4. čtvrtletí 2017

Tabulka č. 2: Administrace příspěvků na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity – stav k 22.9.2020 (2. kolo, podle dat z Modulu pro žadatele)

Krajský úřad	PŘEDÁNO NA KRAJSKÝ ÚŘAD (v modulu pro žadatele)	
	počet žádostí	částka v Kč
Hl. m. Praha	7	3 394 714
KÚ Středočeského kraje	669	514 853 906
KÚ Jihočeského kraje	1649	839 066 197
KÚ Plzeňského kraje	835	422 509 474
KÚ Karlovarského kraje	77	67 879 159
KÚ Ústeckého kraje	90	50 518 265
KÚ Libereckého kraje	238	53 095 031
KÚ Královéhradeckého kraje	535	240 119 247
KÚ Pardubického kraje	649	188 933 339
KÚ Kraje Vysočina	3739	1 559 665 465
KÚ Jihomoravského kraje	480	360 845 441
KÚ Olomouckého kraje	230	468 650 364
KÚ Zlínského kraje	644	393 124 153
KÚ Moravskoslezského kraje	125	170 497 195
CELKEM	9967	5 333 151 950

Zdroj: Kraj Vysočina

a rok 2018 představovaly žádosti vlastníků lesů z Kraje Vysočina 30% všech podaných žádostí (viz tabulka č. 1). Jak se kraj s náporem žádostí vypořádal? Vyskytly se nějaké problémy?

Administrace žádostí 1. kola byla dokončena v červnu 2020. Všechny poda-

né žádosti, které byly v pořádku se všemi přílohami, byly proplaceny v plné výši, tzn. 1 671 žádostí za 565 mil. Kč. I přes diametrální rozdíly mezi počty žádostí v jednotlivých krajích se Kraji Vysočina podařilo žádosti z prvního kola vyplatit ve velice krátkém čase i přesto, že cca 50 % jich bylo podáno chybně a bylo nutné s žadateli, a mnohými i opakovaně, komunikovat a napomáhat odstranit chyby v jejich podání. Velké problémy byly s přílohami žádostí – nejčastější chyby byly zpravidla na fakturách, které nebyly vystaveny na majitele či na spoluvlastníka lesního pozemku a nebyly uvedeny měrné jednotky prodávaného dřeva. A bohužel také softwarový systém vykazoval chybovost.

Ve druhém kole za období 2019 se počet žádostí o „kůrovcové kompenzace“ v Kraji Vysočina více než zdvojnásobil (viz tabulka č. 2). Jak je kraj na zvýšený objem práce připraven? Posílil personální zabezpečení odboru? Termín pro dokončení administrace příspěvků za rok 2019 je stanoven na červen 2021? Splníte jej?

Ve druhém kole je příjem žádostí také uzavřen a probíhá administrace. Proplacení žádostí z druhého kola příjmu žádostí bude ovšem pokráčeno dle sdělení MZe ze

dne 16. 10. 2020, a to poměrným snížením finančních příspěvků o 24,62 % a bude provedeno sníženou sazbou finančního příspěvku ve výši 300 Kč/m³. Rozhodnutí k finančním příspěvkům z druhého kola jsme začali vydávat od konce října 2020 a do poloviny listopadu bylo již předáno na

o zprostředkování pomoci, aby vysoké školy formou praxí nebo stáží studentů pomáhali jednotlivým krajům s administrací finančních příspěvků. Bohužel nám VŠ nenabídly žádného studenta. Souběžně jsme požádali střední školy v Kraji Vysočina o pomoc jejich studentů a zde jsme byli úspěšní, od května do října se nám střídali během týdenních praxí tito studenti. V říjnu jsme na dohodu přijali i vysokoškolského studenta k administraci žádostí.

Zásady MZe nestanovují pevný termín dokončení administrace žádostí o finanční příspěvky z druhého kola, ale předpokládá se jejich ukončení do června 2021, o což se bude snažit i Kraj Vysočina.

Notifikace dotačního titulu končí 31. 12. 2021. Řeší ministerstvo s kraji, jak v termínu zvládnout administraci příspěvku za rok 2020?

Žádosti, které budou přijaty v roce 2021, mohou být administrovány i po datu 31. 12. 2021 (tzn. i v roce 2022). S MZe probíhají v současné době konzultace ze strany krajů nad novou výzvou, která by řešila finanční příspěvek na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity za rok 2020.

Stejně jako ostatní kraje administrujete také příspěvky na hospodaření v lesích podle nařízení vlády č. 30/2014 Sb. Zaregistrovali jste zvýšený zájem o tuto podporu? V čem žadatelé nejčastěji chybují?

Podle tohoto dotačního titulu Kraj Vysočina administroval za období od 1. 7. 2019 do 31. 12. 2019 cca 450 žádostí o objemu 33,5 mil Kč a od 1. 1. 2020 do 30. 6. 2020 bylo přijato 1864 žádostí za 138 mil. Kč, které v současné době vyřizuje, dle sdělení MZe ze dne 25. 9. 2020 bude proplácení finančních příspěvků v plné výši. K žádostem, které jsme obdrželi do 30. 6. 2020, odešleme rozhodnutí k proplacení na MZe do 14. 12. 2020. Pro žadatele je zde jedno praktické upozornění: tzv. „ohlášení žadatele“ musí být podáno na krajský úřad před samotným prováděním prací, po kterých teprve následuje podání žádosti o příspěvek na hospodaření v lesích. Také zde se setkáváme s problémy v žádostech, protože někteří vlastníci lesů si pletou formulář „ohlášení“ s formulářem vlastní „žádosti“. Další nejčastější chyby jsou: listy o původu sadebního materiálu bývají vystaveny na osobu, která není žadatelem o dotace; nejsou dodávány plné moci; nájemní smlouvy jsou dodávány bez dodatků.

Kraj Vysočina vždy podporoval vlastníky lesů i z vlastního rozpočtu. Bude v této podpoře pokračovat i v dalších letech?

Z rozpočtu Kraje Vysočina ve Fondu Vysočiny s názvem programu Hospodaření v lesích 2019 II. v současné době dobíhá vyúčtování a vyplacení podle závěrečných zpráv k 1 277 žádostem v celkové výši téměř 90 mil. Kč. V letošním roce bylo k dotaci s názvem Hospodaření v lesích 2020 přijato žádostí 1 086 a požadovaná finanční částka činila 74,6 mil. Kč. Administrujeme a proplácíme žádosti průběžně po obdržení závěrečných zpráv. Kromě výše uvedených dotací do lesů Kraj Vysočina financoval projekty s názvem: Pořízení fotogrammetrických dat bezpilotním letectvým systémem k detekci poškození stromů podkorním hmyzem; projekt s názvem Model návrhu úprav dřevinné skladby porostních směsí s ohledem na ekologickou stabilitu a ekonomiku lesního hospodaření v přírodních podmínkách Vysočiny; vytvoření 2 vzdělávacích spotů s názvem: Obnova lesa, Kůrovec; webová aplikace datového skladu a evidence kůrovce a akce lesní pedagogiky pro děti jako vzdělávací forma.

Další finanční pomoc vlastníkům a nájemcům lesních pozemků v roce 2021 je nyní v jednání s nově ustaveným Zastupitelstvem Kraje Vysočina, které bude schvalovat rozpočet Kraje Vysočina, proto v současné době nemůžeme poskytnout bližší informace.

Děkuji za rozhovor.

Ing. Marie Růžková

Ing. František Kučera

Ing. František Kučera – 29 let práce v zájmu nestátních vlastníků lesů

Dlouholetý předseda a zakládající člen SVOL Ing. František Kučera náhle zemřel 16. října 2020. Jeho odchod těžce nese nejen rodina, ale také přátelé a kolegové. Uveřejňujeme pouze zlomek z našich vzpomínek, které na výjimečnou osobnost pana Kučery zůstanou.

Snaha pomoci nestátním vlastníkům

Jako správce žlutických městských lesů a později i jako předseda SVOL Karlovarského kraje a člen republikového výboru jsem poznal Ing. Františka Kučera při jednáních regionálních schůzí SVOL, kterých se jako předseda SVOL pravidelně zúčastňoval, i jednáních republikového výboru SVOL. Blíže jsme se pak seznámili při odborných seminářích a na exkurzích pořádaných SVOLEm. Poznal jsem v něm poctivého, pracovitého a obětavého člověka. Vedle náročné práce jednatele společnosti městských lesů v Pelhřimově řídil republikovou organizaci SVOL. Vedla ho k tomu snaha pomoci drobným vlastníkům lesů. Pod jeho vedením se SVOLu podařilo prosadit různé změny v legislativě týkající se lesního hospodářství ve prospěch nestátních vlastníků lesa. Největším úspěchem bylo pak prosazení náhrady za ztrátu ve zpeněžení dříví z kůrovcové kalamity. Ovšem, jak už to v naší společnosti bývá, úspěch se neodpouští a každý dobrý skutek musí být po zásluze potrestán. Ani Františka toto rčení neminulo. V našich myslích zůstává vzpomínka na Ing. Františka Kučera jako Osobnost hájící zájmy všech nestátních vlastníků lesa bez rozdílu.

Ing. Václav Konopík,
předseda RO SVOL Karlovarského kraje

Odborník na slovo vzatý

S panem předsedou Ing. Františkem Kučerou jsem se poprvé setkal před více jak dvaceti lety, kdy jsem se obrátil na SVOL s řešením problematiky „Sdružování vlastníků malých výměr“, kdy se objevily první problémy zejména právního charakteru. Byl jsem pozván na jednání republikového výboru, tehdy se konalo na hájovně Městské správy lesů Pelhřimov pod Křemešníkem. Tehdy jsem vlastně poznal i celou řadu zakládajících členů SVOL, kteří byli členy republikového výboru. Po vzniku regionů v jednotlivých krajích jsem byl velice rád, když se pan předseda zúčastnil našich akcí. Vždy dokázal jednat doplnit o aktuální problematiku týkající se naší činnosti. Velice si považuji okamžiku, kdy mi naším předsedou bylo nabídnuto tykání a tuto chvíli si chci navždy uchovat v paměti.

Ing. Miroslav Pacovský,
člen předsednictva SVOL

Poslání spojoval lidi

Františka jsem poprvé poznal na konferenci SVOL asi v dubnu 1993, kdy jsme se (obce a města) ze Šumavy přihlásily do SVOL. Absolvoval jsem s ním desítky našich akcí, ať už tuzemských nebo mezinárodních.

František byl velký introvert, k sobě si pouštěl jenom někoho, svoji důvěru dával také jenom někomu. V posledních letech se skoro bez mobilu neobešel, desítky (možná i sto) hovorů byly na denním pořádku. Vyčerpávající. Přesto dál neúnavně pokračoval v práci. Kořením a náplní Františkova života bylo sjednocování místo rozdělování, přátelství místo přezírání.

Ing. Václav Toman,
předseda RO SVOL Plzeňského kraje

Milý Františku (...výňatek z osobního dopisu)

Zatímco většina z nás se spokojila s tím, co bylo normální pracovní náplní v daných funkcích, Ty jsi úsilím, snahou a vytrvalostí vybudoval kromě Městské správy lesů v Pelhřimově i SVOL. Organizaci, která byla a je nejvýš potřebná. Doslova jsi ji vydupal ze země a dosáhl s ní stavu, kdy je na všech úrovních včetně vlády ČR a ministerstev respektovaným zástupcem zájmů vlastníků lesů. I to ti bylo málo a přidal sis navíc své působení v komunální politice a starostování v Pelhřimově. Mně nezbyvá než vyslovit obdiv nad celou Tvou profesionální činností a poděkovat za to, že jsem Tě – snad to nebude znít nafoukaně – mohl považovat za přítele.

Ing. Petr Jelínek,
odborný poradce SVOL

Odvážný muž v těžkých časech

Konec roku 1991 znamenal v mém životě zásadní přelom. Po dlouholetém působení v plzeňské pobočce ÚHÚL jsem nastoupil v lednu 1992 u nově založené organizace Správa veřejného statku města Plzně, jejíž oddělení městských lesů dostalo za úkol od lesního závodu převzít a spravovat historický lesní majetek města. Již v předstihu - v prosinci 1991, jsem byl vyslán do Pelhřimova, kam byli pozváni zástupci významnějších městských lesních majetků a byli jsme seznámeni se záměrem založit zájmové sdružení obecních lesů, které by mělo být platformou pro vzájemnou výměnu zkušeností. To bylo moje první seznámení s Františkem Kučerou, charismatickou osobností, vizionářem, diplomatem, organizátorem, který pro dosažení veřejně prospěšných cílů dokázal nasadit veškeré své síly a svým příkladem strhnout i ostatní. V březnu 1992 byl SVOL založen a od té doby jsem měl možnost až do současné doby s Františkem Kučerou ve vedení této organizace spolupracovat. Dokázal po celou dobu téměř 29 let řídit a organizovat nejen Městské lesy Pelhřimov včetně náročných rekonstrukcí budov a vedlejších provozů, po 4 roky současně zastávat i funkci starosty města, ale hlavně se stal duší SVOL při obhajobě a respektování vlastnických práv a jejich prosazování do novel zákonných předpisů, vyhlášek, dotačních pravidel v oblasti navrácení majetku, lesního a mysliveckého zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny. Přivedl do řad SVOL i vlastníky soukromých a církevních lesů. V průběhu několika posledních let důsledky dlouhodobého sucha, následky orkánů, větrných bouří, kůrovcové kalamity a dalších souvisejících škod dostaly vlastníky lesa do obrovských ekonomických i organizačních problémů. Obtížná a intenzivní jednání, která musel v poslední době na vytvoření systémů pomoci vlastníkům a jejich prosazení nad rámec běžné agendy František Kučera absolvovat, byla pro něj obrovskou psychickou i fyzickou zátěží a bohužel to byla zřejmě hlavní příčina, proč nás tak nečekaně a předčasně opustil. Čeká nás tak nelehký úkol v jeho práci pokračovat. Františku, pokusíme se Tě nezklamat!

Ing. Stanislav Janský,
místopředseda SVOL

Dar spojoval a motivovat

Jednoho červencového dopoledne 1996 zazvonil u nás doma telefon a ze sluchátka se ozval příjemný, veselý hlas,

který se ohlásil: „Lesy, stráně, Kučera“. Uvedl, že na jednání s tajemníkem městského úřadu obdržel mou žádost o přijetí do zaměstnání, zeptal se, zda je aktuální, a pozval mě na pracovní pohovor. Městská správa lesů Pelhřimov se pak stala na několik let místem mého působení a každodenního setkávání a komunikace s panem Ing. Františkem Kučerou.

Vedle městských lesů řídil pan Kučera také „expres“ s názvem SVOL. Při zahájení provozu měl 89 pasažérů a při jeho jízdě českými lesy do něj nastupovali stále další a další; nejen obce a organizace či obchodní společnosti obecních lesů, ale také družstva a privátní majetky – příslušníci šlechtických rodů i vlastníci několika hektarů. V roce 2002 jich bylo již 420. Přibývaly služby, zastávky i cílové stanice, SVOL se rozjel i do zahraničí. S tím, jak se činnost sdružení rozrůstala, bylo třeba hledat další posily týmu. Nad nabídkou, abych pracovala pro SVOL, jsem se dlouze nerozmýšlela. A tak jsem se v rozjetém vlaku nestátních lesů ocitla i já.

František Kučera byl mezi prvními, kteří si v devadesátých letech uvědomovali, že pozice staronových majitelů lesů nebude jednoduchá, že stát bude jen velmi opatrně a pozvolna uvolňovat podmínky pro hospodaření ve znovunabytých lesích a že jejich vlastníci budou vedle poradenství potřebovat silného zastávce jejich práv. Tato jeho intuice se ukázala jako velice pravdivá a aktuální i po třiceti letech.

Pan Kučera byl pilířem nestátního lesnictví. Během svého působení ve funkci předsedy SVOL jednal s čtrnácti ministry zemědělství, nikdy ale nepolitikařil. Říkal, že české vlády mívají jepičí život, ale lesy jsou věčné. Byl otevřeným kritikem transformace lesního hospodářství, která podle jeho přesvědčení vedla k hromadnému odlivu kvalifikovaných pracovníků z lesa, postupné dohenstaci oboru a měla i neblahý dopad na řešení současné kalamitní kůrovcové situace. Významně se angažoval také pro zásadní změnu tzv. „Dřevěné knihy“.

Pod vedením pana Kučery se SVOL podařilo dosáhnout vydání historického majetku bývalým lesním družstvům obcí, vydání historických lesních majetků obcí v národních parcích i tzv. vojenských lesů. Za pana Kučery prosadil SVOL významné změny do novely zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti se zaváděním Natury 2000 a zákonný nárok vlastníka půdy na náhradu újmy. Stovky hodin věnoval pan Kučera tomu, aby vlastníci lesů ve všech krajích měli stejný přístup k finančním příspěvkům na hospodaření v lesích. Za jeho předsednictví byl spuštěn společný obchod SVOL, podařilo se prosadit finanční kompenzace vlastníkům lesů na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity a začalo se otevřeně hovořit o potřebě platby za ekosystémové funkce lesních majetků. Byl velice rád, když se ke SVOL v r. 2019 přidaly také církevní lesní majetky.

Pan Kučera byl člověk, s otevřenou myslí i srdcem. Měl dar spojoval a motivovat lidi kolem sebe. Jeho životním krédem bylo, že člověk nesmí nikdy ustrnout, ale musí jít pořád dál. Proto na něj dnes vzpomínáme jako na osobnost, která se nesmazatelně zapsala do historie českého lesnictví. Bylo mi velkou ctí s panem Františkem Kučerou spolupracovat!

Ing. Marie Růžková,
tajemnice SVOL

Ing. František Kučera se narodil 20. ledna 1953 na Vysočině v rodině lesníka, vystudoval Lesnickou fakultu VŠZ v Brně a od roku 1977 zastával různé vedoucí funkce v lesnickém provozu u tehdejšího podniku Jihočeských státních lesů. Krátce pracoval i ve státní správě lesního hospodářství na úrovni okresního úřadu. V roce 1990 byl pověřen Zastupitelstvem města Pelhřimova identifikovat, dohledat a následně převzít historický lesní majetek města. V následujícím roce byl jmenován ředitelem příspěvkové organizace a později jednatelem společnosti Městská správa lesů Pelhřimov s. r. o., kde je Město Pelhřimov stoprocentním vlastníkem. Ve funkci jednatele společnosti působil do 13. 10. 2020.

V roce 1991 byl František Kučera jedním z iniciátorů založení Sdružení vlastníků obecních lesů. Předsedou sdružení byl od r. 1992.

V říjnu 2010 byl zvolen do městského zastupitelstva v Pelhřimově. V letech 2014–2018 byl zvolen starostou města Pelhřimova.

Ekonomické šetření v rámci SVOL a příspěvek na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích

V rámci jednání s Ministerstvem zemědělství v průběhu letošního roku o výši sazby finančního příspěvku na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity v lesích za rok 2019 byla jako podpůrný argument návrhu SVOL využita reálná data od jeho členů. Vlastníci lesů se od konce 3. čtvrtletí roku 2017 dostávali do situace, kdy výnosy z prodeje jehličnatého dříví z nahodilých těžeb byly pod úrovní nákladů na plnění zákonných povinností navazujících na těžbu dříví. Pro zajištění pěstebních činností a udržení koloběhu činností v lesích byla nezbytná finanční podpora státu. Pro nestátní vlastníky lesů se po mnoha jednáních podařilo v druhé polovině roku 2019 zahájit dotační program, který zajišťovalo MZe. Sazby příspěvku v první etapě výplat za období 1. 10. 2017 – 31. 12. 2018 byly stanoveny kvartálně v rozmezí 26–510 Kč/m³.

Pracovní skupina SVOL připravila pro jednání o sazbě za rok 2019 varianty výpočtů. Rovněž jako v předcházejícím roce bylo v jedné z variant využito veřejně dostupných dat LČR s. p. s ohledem na skutečnost, že státní podnik nebyl v 1. etapě výplat oprávněným žadatelem, což se však v roce 2020 změnilo. Výpočet potvrdil zhoršující se trend a ukázal, že objektivní roční sazba příspěvku by měla být vyšší než ve 4. kvartálu 2018. V druhé variantě výpočtu sazby se posuzovala ztráta zpeněžení v letech 2017–2019. K tomuto účelu proběhlo počátkem května 2020 ekonomické šetření mezi členy SVOL. Reálná data lesních majetků měla zcela jistě nejvyšší vypovídající hodnotu, neboť pocházela od 128 členů z různých regionů republiky s celkovou výměrou lesních majetků 314 180 ha.

Šetření v rámci SVOL ukázalo, že oproti roku 2017, kdy se začal vliv kůrovcové kalamity projevovat na větším území ČR, činila ztráta zpeněžení u vlastníků lesa 16 % v roce 2018 a v roce 2019 již 35 %! Jak uvádí graf č. 1, zpeněžení jehličnatého dříví dle průzkumu SVOL činilo v roce 2019 pouze 913 Kč/m³. Přitom, jak dokládá graf č. 2 vycházející z oficiálních dat Českého statistického úřadu, která pro analýzu zpracoval Ing. Pavel Čacký, zpeně-

žení jehličnatého dříví setrvalo klesalo od roku 2014.

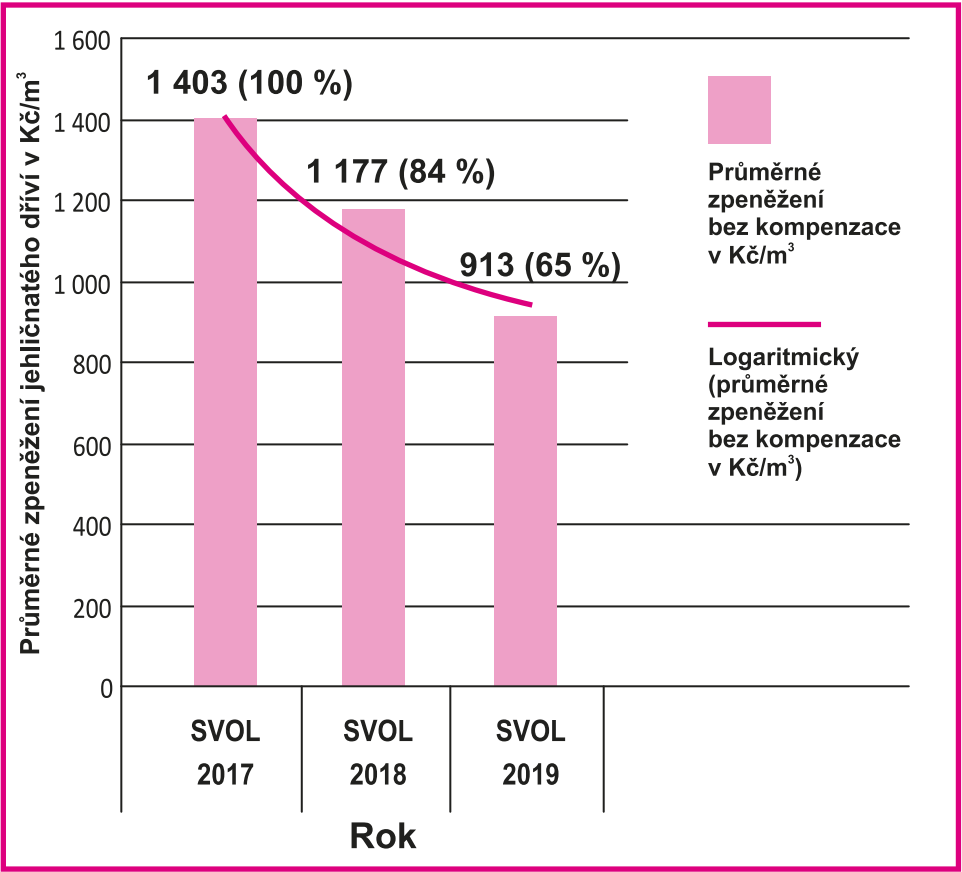
Pro dokreslení situace uvádím, že ve výpočtu zpeněžení u obchodovatelných jehličnatých sortimentů členů SVOL za rok 2019 je zahrnut objem jehličnatého dříví ve výši 4,89 mil. m³, což je významně více než v analýze Českého statistického úřadu u vlastníků lesů, která zahrnuje 2,8 mil. m³.

Pro vyrovnání ztráty zpeněžení v roce 2019 byla odborníky ze SVOL vypočtena finanční částka příspěvku 516 Kč/m³ za rok 2019, která by byla pro vlastníky lesů plnohodnotnou podporou. Přehled o výměrách LHC, těžbách a vypočítaných sazbách kompenzace v jednotlivých regionech uvádí tabulka č. 1. Bohužel argumenty SVOL a výše vypočtených sazeb nebyly poskytovatelem příspěvku akceptovány a pro 2. etapu výplat stanovilo MZe finanční sazbu za rok 2019 ve výši 398 Kč/m³.

Nacházíme se v čase výplat příspěvků na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity za rok 2019. Žadatelé již vědí, že snížení sazby příspěvku z 398 Kč/m³ činí téměř 25 %. V současné tíživé situaci a krizi lesního hospodářství je tato finanční podpora doslova nutností k přežití a je velice smutné sledovat, jak je výše finanční podpory ovlivňována politickými rozhodnutími bez ohledu na skutečný stav lesů. Není však vhodnějšího času hovořit o finančních platbách za ekosystémové služby, které společnost po lesích žádá a bezúplatně využívá. Tímto by vlastník lesa mohl získat více finanční jistoty a nebyl by tak ekonomicky závislý pouze na produkční funkci lesa. Není objektivní důvod, proč by plošné platby k udržení krajiny stejně jako v zemědělství nemohly existovat v lesích, které veřejnost nepochybně více využívá. Ostatně všichni vlastníci lesů sledují v této „covidové“ době, jak návštěvnost lesů násobně vzrostla, což s sebou přináší mnoho dalších problémů.

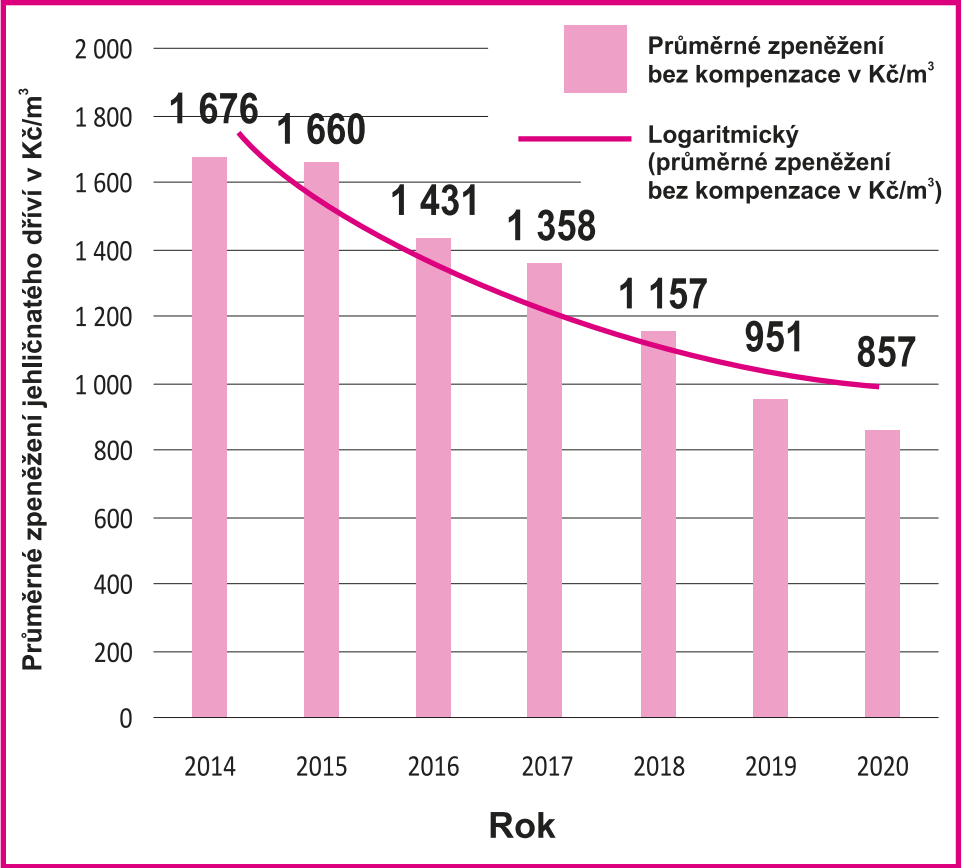
Ing. Martin Fojt
člen pracovní skupiny SVOL
správce Kolowratských lesů
Rychnov n. Kněžnou

Graf č. 1: Vývoj zpeněžení v letech 2017–2019 u obchodovatelných jehličnatých sortimentů členů SVOL (v Kč/m³)

Zdroj: SVOL

Graf č. 2: Vývoj zpeněžení jehličnatého dříví v letech 2014–2020 – data od vlastníků (Pozn. r. 2020 obsahuje data pouze dvou čtvrtletí)

Zdroj: ČSÚ, SVOL

Tabulka č. 1: Přehled o výměrách LHC, těžbách a vypočítaných sazbách kompenzace roku 2019 v jednotlivých regionech SVOL

Rok	Region	Počet lesních majetků	Výměra LHC v ha	Výše jehličnatých celkových těžeb v m ³	Nahodilé jehličnaté těžby v %	Jehličnatá těžba v m ³ /1 ha	Výše jehličnatých nahodilých těžeb v m ³	SVOL–výpočet sazby kompenzace za rok 2019 v Kč/m ³
2019	Severomoravský *	28	91 789	1 496 063	96 %	16,3	1 441 716	457
	Východočeský **	24	60 423	579 144	94 %	9,6	546 832	418
	Jihočeský	15	31 139	638 830	95 %	20,5	608 516	523
	Karlovarský	13	17 785	107 812	89 %	6,1	95 609	476
	Plzeňský	13	34 264	295 360	89 %	8,6	262 220	473
	Vysočina	12	30 228	1 089 418	99 %	36,0	1 075 395	689
	Středočeský	11	12 753	123 634	97 %	9,7	119 547	575
	Jihomoravský	9	29 757	529 933	99 %	17,8	524 613	437
	Severočeský ***	3	6 043	30 155	97 %	5,0	29 160	397
Celkový součet		128	314 180	4 890 349	96 %	15,6	4 703 608	516

* Severomoravský region SVOL zahrnuje Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a Zlínský kraj.
** Východočeský region SVOL zahrnuje Královéhradecký kraj, Pardubický kraj a část Libereckého kraje.
*** Severočeský region SVOL zahrnuje Ústecký kraj a část Libereckého kraje.

Zdroj: SVOL

Z konference SVOL 2020

Dlouhodobě udržitelné financování lesního hospodářství nestátních vlastníků lesů je prioritou

Letošní konference Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR se uskutečnila vzhledem k nouzovému stavu v on-line prostředí 24. listopadu. Program konference byl omezen na záležitosti nezbytné pro fungování SVOL – včetně odsouhlasení dočasného vedení SVOL v čele s Ing. Stanislavem Janským, prodloužení mandátů členů republikového výboru i revizní komise, schválení účetní uzávěrky aj. Volební konference proběhne v dubnu 2021. Prioritou práce SVOL směřují k zajištění

multifunkčního lesnictví a dlouhodobě udržitelného financování lesního hospodářství. Mezi hlavní cíle patří finanční pomoc nestátním vlastníkům lesů pro vypořádání se s kůrovcovou kalamitou a platba za ekosystémové služby lesa.

„Letošní rok byl pro SVOL mimořádný ve vícero ohledech,“ uvedl ve svém vystoupení místopředseda SVOL Ing. Stanislav Janský, který bude do příští volební konference zastávat povinnosti předsedy SVOL. „Práci nestátních vlastníků lesů, již tak velmi složitou v důsledku historicky nejrozsáhlejších kůrovcové kalamity na území republiky, ještě zkomplikovala opatření související s rozšířením koronaviru. V říj-

nu pak náhle zesnul dlouholetý předseda SVOL František Kučera, kterého jako kolegu a odborníka velmi postrádáme.“

„Současné období je pro lesníky velice těžké. Následky oslabení smrkových porostů v důsledku dlouhodobého sucha, kůrovcová kalamita a plošné usychání porostů ostatních dřevin v rozsahu, který ve svých důsledcích vedl k deformaci trhu se dřívím a nedostatku kapacit pro realizaci všech lesnických prací těžce dopadá na všechny, ale zejména na malé vlastníky lesa. Stále probíhají intenzivní jednání o úpravě finančních podpor a zajištění adekvátního objemu pro jejich realizaci, aby vlastníci lesa byli schopni zajistit zpracování poškozených porostů, jejich zpřístupnění a obnovu stanoviště vhodnými dřevinami v co nejkratším časovém horizontu. Úspěšné vyřešení těchto klíčových problémů není důležité jen pro vlastníky, ale i pro společnost, pro kterou jsou zdravé lesy plíce a zdroj nové energie,“ připomněl Janský.

Péče o lesy patří mezi pilíře zaměstnanosti zejména na venkově, práce se nezastavila ani na jediný den a tento fakt pozitivně ovlivňuje také všechny navazující obory. „Věříme, že tyto souvislosti vláda České republiky vnímá a zohlední při svých rozhodnutích ve věci podpory lesnictví. Péče o les nepočká, budoucnost našich lesů ovlivňujeme nyní a žádné prodloužení si

nemůžeme dovolit,“ zdůrazňuje Stanislav Janský.

Mezi nejdůležitější úkoly, o jejichž prosazení bude SVOL v nejbližším období usilovat, patří vedle zajištění finanční pomoci vlastníkům lesů také ochrana práv vlastníků honebních pozemků v rámci probíhající novelizace zákona o myslivosti, zjednodušení arondace odloučených lesních pozemků a zejména zavedení právně nárokovatelného systému plateb za poskytování ekosystémových služeb lesních majetků.

Z pohledu budoucího hospodaření i v českých lesích jsou zásadními mezníky strategické dokumenty přijaté na úrovni Evropské unie - Zelená dohoda pro Evropu (Green Deal), Evropský právní rámec pro klima se záměrem zajištění uhlíkové neutrality do roku 2050, Strategie biodiverzity EU do roku 2030 a nová Evropská lesnická strategie, která by měla být schválena v příštím roce. „Extenzivní a nejasné výklady pojmů jako např. přísně chráněná území (mají do roku 2023 zaujímat nejméně 10% území EU) mohou vážně ohrozit aktivity všech hospodářů v krajině. Tomu bude SVOL bránit jak na národní úrovni, tak ve spolupráci s mezinárodními organizacemi vlastníků lesů,“ doplňuje Ing. Janský.

Dle TZ SVOL 25.11.2020

Stav členské základny SVOL ke dni 26. 10. 2020	počet členů	výměra (ha)
Komora obecních lesů	482	250 232
z toho:		
• obce, jejich příspěvkové organizace a obchodní společnosti	468	224 398
• lesní družstva a společenství obcí	14	25 834
Komora soukromých lesů	197	142 265
Komora církevních lesů	21	127 131
Mimořádné členství	4	15 247
SVOL celkem	704	534 875

Foto: Pixabay

Předsedu SVOL bude dočasně zastupovat Ing. Stanislav Janský

Ing. Stanislav Janský

Předsednictvo a následně i konference SVOL odsouhlasila, že místopředsedou, který bude zastupovat předsedu SVOL do řádné volební konference, bude Ing. Stanislav Janský, místopředseda za komoru obecních lesů.

Čeká Vás nelehký úkol navázat na práci pana Ing. Františka Kučery... Jaké jste si vytyčil osobní cíle?

Ing. František Kučera měl ve své funkci velice široký záběr. Osobně se účastnil mnoha odborných i politických jednání, na kterých obhajoval práva a potřeby nestátních vlastníků lesa. Za dobu svého dlouholetého působení si vytvořil osobní vazby nejen na Ministerstvu zemědělství a Ministerstvu životního prostředí, úzce spolupracoval s výbory pro životní prostředí Asociace krajů, Svazu měst a obcí, Sdružení

místních samospráv. V posledním období SVOL aktivně interpeloval i další ministerstva – Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo dopravy... Při projednávání náhrad za kůrovcovou újmu jednalo vedení SVOL i s premiérem. Velice klíčové byly i jeho kontakty s poslanci a senátory našeho parlamentu – účastnil se všech důležitých jednání a interpeloval za zájmy nestátních vlastníků lesa při projednávání všech předpisů, které byly pro nestátní vlastníky lesa důležité. Obnovení těchto kontaktů je pro další činnost SVOL zásadní. Bude však nezbytné zejména pro spolupráci s politiky, kteří hlasují o budoucí podobě pro vlastníky lesa klíčových zákonů, zmapovat možnosti a schopnosti všech členů ve vedení SVOL a v této oblasti pracovat týmově a svoje aktivity koordinovat. V současné době probíhají jednání ke Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035 a Státní politiky pro životní prostředí do roku 2050. Schvalování a implementace těchto zásadních dokumentů bude probíhat i v období po nadcházejících parlamentních volbách. Momentálně musí vedení SVOL připravit materiály a oslovit politické strany, aby si do svých volebních programů zapracovaly i aktivity, které podpoří aktivity vlastníků lesa pro zlepšování všech od společnosti požadovaných služeb lesa, a to nejen produkci dříví jako ekologické obnovitelné suroviny pro stále se rozšiřující možnosti jeho využití, ale i funkce rekreační, klimatické, ochrany čistoty podzemních vod a ovzduší, retence přívalových vod, protierozní a ochrany biodiverzity...

Ing. Stanislav Janský je absolventem Lesnické fakulty Vysoké školy zemědělské v Brně. V letech 1980–1991 působil v Ústavu pro hospodářskou úpravu lesa, kde se věnoval zpracování lesních hospodářských plánů. V roce 1992 nastoupil do nově založené organizace Správa veřejného statku města Plzně, oddělení městských lesů. Ve stejném roce se při založení SVOL stal členem výkonného výboru SVOL. Místopředsedou SVOL je od r. 2012.

SVOL zastupoval zejména v jednáních s MZe a MŽP v problematice hospodářské úpravy lesa, dotací a ochrany přírody. Od roku 2004 se zapojil do jednání v problematice přípravy vyhlášení chráněných území N2000; oprávněně zájmy vlastníků lesů hájil i na bilaterálních jednáních s Evropskou komisí. Je členem výboru FECOF (Evropská federace vlastníků lesa), pracovní skupiny CEPF (Konfederace evropských vlastníků lesa) a jako jeden ze zástupců ELO (Organizace evropských vlastníků půdy) má možnost se účastnit jednání poradní komise Forestry and Cork Stálého výboru pro lesnictví DGAgri.

PRÁVNÍ PORADNA

Existuje výčet lesnických činností, které jsou zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, považovány za tzv. intenzivní technologie? Pokud ano, kde je takový výčet obsažen a co zahrnuje?

Dotaz zjevně naráží na základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a přírodních rezervací obsažené v § 26 odst. 3 písm. a), § 29 písm. a) a § 34 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“), které na území prvních a druhých zón chráněných krajinných oblastí na pozemcích mimo zastavěná území obcí a na celém území národních přírodních rezervací a přírodních rezervací zakazují „hospodařit způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře funkci ekosystémů nebo nevratně poškodovat půdní povrch.“) Vyjma demonstrativního upřesnění, že intenzivní technologií je mj. použití prostředků a činností, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškodovat půdní povrch, ZOPK pojem „intenzivní technologie“ vůbec nedefinuje, patrně v úmyslu ponechat orgánům ochrany přírody co nejširší volnost při rozhodování.

Další upřesnění obsahu tohoto pojmu je pak obsaženo v Metodickém doporučení odboru zvláštní územní ochrany přírody a krajiny a odboru legislativního Ministerstva životního prostředí k uplatnění pojmu intenzivní technologie a souvisejících pojmů použitých v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, které bylo v roce 2013 vydáno v čísle 6/2013 Věstníku Ministerstva životního prostředí pod č. ZP21/2013 (dále „Metodické doporučení“). Ani z něj ale není bezesbytku zřejmé, které konkrétní lesnické činnosti mají charakter zakázaných intenzivních technologií. Z úvodní části Metodického doporučení dokonce vyplývá, že pojem „intenzivní technologie“ má jiný obsah ve velkoplošných zvláště chráněných územích, tj. v chráněných krajinných oblastech (do roku 2017 i v národních parcích) a jiný obsah ve zvláště chráněných územích maloplošných, tj. v národních přírodních rezervacích a přírodních rezervacích, neboť „*ustanovení o intenzivních technologiích nejsou u všech kategorií zvláště chráněných území formulována identicky, ale lze zde dovodit záměr zákonodárce odstupňovat míru omezení využívání u jednotlivých kategorií. Ustanovení jsou u národních parků a chráněných krajinných oblastí formulována s menším omezením a umožňují provádění šetrných zásahů a činností bez povolení orgánu ochrany přírody.*“

První a druhé zóny CHKO

Metodické doporučení pak ve svém textu dále vymezuje obecné znaky intenzivních technologií podle kategorií zvláště chráněných území s tím, že na území prvních a druhých zón CHKO je intenzivní technologií s přihlédnutím k ustanovení § 25 odst. 1 a 2 ZOPK „*každá z činností, která vede k:*

- *přímému odstranění či systematickému odstraňování určitého druhu z přírodního společenstva daného ekosystému a tím k snižování druhové variability daného ekosystému (např. odstraňování tzv. plevelných dřevin - bříza, jeřáb, osika, keře v rámci výchovy lesních porostů, aplikace selektivních biocidů apod.),*
- *nepřímému systematickému odstraňování určitého druhu z přírodního spole-*

čenstva daného ekosystému a tím ke snižování druhové rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. redukce nebo odstraňování stromového patra vedoucí takové změně přírodních podmínek v daném ekosystému, že přestává plnit funkci biotopu pro některé jeho živé složky; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; plošné hnojení nebo vápnění; plošná aplikace biocidů;

pokračování na str. 8 »

PEFC audity v době kúrovcové kalamity

Z doposud prováděné certifikace lesů systémem PEFC je zřejmé, že vlastníci a správci certifikovaných lesů hospodaří na svých lesních majetcích v naprosté většině řádně a odpovědně i v době probíhající kúrovcové kalamity a že nastavení systému PEFC je pro podmínky lesního hospodářství v České republice vyhovující. Velice si tak vážíme zájmu téměř čtyř set individuálních vlastníků/správců lesů v ČR, kteří se prostřednictvím účasti v certifikaci lesů PEFC přihlásili k celosvětově nejrozšířenější iniciativě za odpovědnou péči o lesy a její propagaci.

Každý rok probíhají na náhodně vybraných lesních majetcích (lesních hospodářských celcích) účastnících se PEFC certifikace lesů interní a externí audity. Interní audity tzv. venkovní šetření provádí pro Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR (SVSLM) proškolení zaměstnanci Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů. Externí audity provádí auditoři nezávislého certifikačního orgánu 3EC International s.r.o. Počet interních auditů se dlouhodobě pohybuje kolem sedmdesáti (minimálně 10 % LHC účastnících se regionální certifikace). V rámci externích auditů se kontroluje úroveň hospodaření na 15 až 20 LHC.

Z auditů jsou zpracovány podrobné zprávy, které mimo hodnocení jednotlivých kritérií TUH obsahují i silné a slabé stránky hospodaření a případné příležitosti ke zlepšení. V případě závažnějších porušení konkrétních požadavků TUH musí auditor udělit neshodu a vyzvat vlastníka/správce lesa k provedení nápravného opatření. Hlavní zjištění z provedených auditů v posledních letech lze pro informaci zobecnit do následujících doporučení:

- nerezignovat na vyhledávání aktivních kúrovcových stromů, jejich včasnou těžbu a asanaci,
- zvážit využití vhodných (bezúdržbových) obranných opatření (otrávených trojnožek, skládek s insekticidní sítí a feromonem) za podmínky dodržení způsobu jejich instalace (kalamitní základ, vzdálenost od stojících zdravých porostů, včasná výměna feromonu atd.),
- diferencovat lhůty a způsoby zalesnění a zajištění dle stanovištních podmínek a potenciálu přirozené obnovy,

Foto: archiv PEFC

- obnovu lesa provádět pestřejší druhovou skladbou včetně zakládání porostních plášťů a zpevňovacích pásů,
- dle kapacitních možností provádět odpovídající výchovu lesních porostů do 40 let k předejití jejich rozvracení,
- pokračovat v odlovu a snižování početních stavů zvěře, resp. zlepšit komunikaci s uživateli honiteb ke snížení škod působených zvěří,
- provádět alespoň základní údržbu a opravy lesních cest poškozených dopravou kalamitního dřeva,
- využívat zákonnou možnost výsadby introdukovaných dřevin jako reakci na měnící se podmínky klimatu,
- požádat o uznání vhodných zdrojů RMLD k zajištění vlastního sadebního materiálu místního původu,
- aktivně podporovat biologickou ochranu lesa (vyvěšováním ptačích budek, ochranou mravenišť),
- vybudovat jednoduchá zařízení pro návštěvníky lesa (lavičky, přístřešky apod.),
- doplnit informaci o certifikaci na webové stránky obce, uzavřít licenční smlouvu na používání loga PEFC.

Uvedená zjištění si ještě dovolujeme doplnit několika, pro někoho možná triviálními, doporučeními k předejití porušení platné legislativy v současných specifických podmínkách:

- pravidelně vyhodnocovat plnění závazného ustanovení maximální celkové výše

těžeb. V případě blížícího se naplnění neprodleně požádat příslušný krajský úřad o změnu tohoto závazného ustanovení (v nedávné době SVOL informoval své členy o aktuálním stanovisku MZe v této věci).

- V rámci odezdnávání kúrovcové kalamity v některých oblastech ČR postupně zvyšovat bilancovaný roční podíl výchovy do 40 let. V případě nemožnosti jeho splnění do konce platnosti LHP včas požádat příslušný krajský úřad o změnu tohoto závazného ustanovení (podrobnosti jsou opět ve zmíněném stanovisku MZe).
- S ohledem na rozsah nových výsadeb věnovat trvalou pozornost výskytu škod zvěří na neoplocených výsadbách a operativně provádět odpovídající opatření k zabránění těmto škodám.

I když se provádění auditů PEFC za současné situace v lesním hospodářství ČR může jevit jako další zbytečná zátěž pro venkovní lesní personál, dovolujeme si auditované vlastníky lesa i jejich odborné lesní hospodáře požádat o maximální toleranci a pochopení pro práci auditorů. Vedle vlastního hodnocení požadavků PEFC certifikace vidíme hlavní smysl jejich činnosti v současné době rovněž v poradenství k některým právním souvislostem týkajícím se kúrovcové kalamity, popř. ve vzájemné výměně zkušeností.

Ing. Stanislav Slanina

Ing. Tomáš Dohnanský

Termín recertifikace regionu se pomalu blíží

Koncem září příštího roku bude končit platnost certifikátu trvale udržitelného hospodaření v lesích regionu Česká republika, který byl udělen Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR jako zástupci vlastníků lesů účastnících se procesu certifikace lesů v systému PEFC. Tímto datem, tedy 30. září 2021, končí také platnost osvědčení o trvale udržitelném hospodaření v lesích vydaných jednotlivým účastníkům regionální certifikace. Recertifikace regionu a s ním spojené podávání žádostí o účast Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR bude probíhat od května do září 2021. Podrobnější informace o přechodu do dalšího tříletého období certifikace PEFC v ČR Vám přineseme v dalším vydání Zpravodaje.

LOS AKTUÁLNĚ

Druhové spektrum podkorního hmyzu v kalamitních kůrovcových oblastech

Rok 2020 je možno z lesnického hlediska nepochybně opět označit nelichotivým přídomek „kůrovcový“, byť neočekávaně příznivý průběh počasí nakonec ve svém výsledku zřejmě přinese konstatování, že se v celostátním měřítku nenaplnil předpokládaný scénář dalšího meziročního zvýšení objemu napadené dřevní hmoty (rozsahem se napadené plochy budou přibližně rovnat rozsahu z loňského roku). Na základě dostupných údajů z lesnického provozu je spíše možno očekávat, že výše evidovaných nahodilých těžeb za rok 2020 bude obdobná jako v roce 2019, přičemž rozhodující podíl budou opět tvořit těžby kůrovcové. V této souvislosti je jisté zajímavé blíže upřesnit (na základě poznatků z terénních šetření LOS), jaké druhy podkorního hmyzu se v této vegetační sezóně na kalamitní hmotě zejména uplatňovaly.

Smrkové kalamitní oblasti

Hlavním druhem, generujícím rozhodující rozsah napadení, byl podobně jako v minulých letech lýkožrout smrkový (*Ips typographus*), doprovázený na většině lokalit lýkožroutem severským (*Ips duplicatus*), který často dominoval v korunových partiích napadených stromů. V nejpostiženějších oblastech s razantním úbytkem starších smrkových porostů I. smrkový převažoval i v mladých porostech. Proti roku 2019 došlo k nápadnému snížení výskytu lýkožrouta lesklého (*Pityogenes chalcographus*), nepochybně v souvislosti se srážkově bohatším průběhem vegetační sezóny, zejména pak v její druhé polovině. V tomto smyslu nebylo možno pozorovat významnější rozdíly ani v regionálním měřítku, neboť především výskyt I. severského je již prakticky celoplošný, s určitou výjimkou nejzápadnějších oblastí státu a horských poloh. Na druhou stranu je potřebné zmínit, že opět nebyl prakticky nikde pozorován lýkožrout menší (*Ips amitinus*), který v souvislosti s extrémním přemnožením I. smrkového a I. severského ustoupil do pozadí a jeví se jako pravděpodobně, že byl oběma zmíněnými druhy do jisté míry vytlačen prostřednictvím obsazení jeho potravní niky. Nelze však vyloučit i vliv dalších nepoznaných příčin, neboť tento druh překvapivě „zmizel“ i z vyšších nadmořských výšek, kde mu ze strany I. severského konkurenční tlak nehrozil. Dále je potřebné uvést, že mimo výše zmíněných tří hlavních původců napadení nebyly na smrkové kalamitní hmotě ve významnější míře zjištěny žádné další druhy podkorního hmyzu. Lokálně byl sice ve starších porostech nalézán např. tesařík smrkový (*Tetropium castaneum*), v mladších některé druhy kůrovců, např. z rodu *Pityophthorus*, v jejich případě však nelze hovořit o významnější roli vzhledem k celkovému rozsahu napadení.

Borové kalamitní oblasti

Také v borových oblastech se jako hlavní druh působící napadení uplatnil kůrovec, a to známý lýkožrout vrcholkový (*Ips acuminatus*). Dokonce lze uvést, že jeho podíl se proti předchozím rokům dále zvýšil a narostla také jeho agresivita, v souvislosti s intenzivním oslabením borovic nedostatkem vláhy v hlubších půdních horizontech. V řadě oblastí, např. v jižních Čechách, jej bylo dokonce možno označit za zcela rozhodujícího činitele, který sám o sobě generoval naprostou většinu napadení. Nadále platilo, že v oblasti Moravy se jako druhý hlavní druh podkorního hmyzu uplatňoval lýkožrout borový (*Ips sexdentatus*), který se však postupně významněji objevuje i v Čechách, kde bylo jeho přemnožení zaznamenáno na více místech středočeského Polabí a první nálezy i na dalších místech (Křivoklátsko, Dobříšsko, Jindřichohradecko). Z bohatého spek-

ra podkorního hmyzu na borovici je dále možno zmínit krasce borového (*Phaenops cyanea*), který i v letošním roce sice patřil k významně zastoupeným druhům, ale ve srovnání s minulostí značně ustoupil, zejména pak v některých oblastech (jako příklad lze uvést jihozápadní Moravu). U piloritiky *Sirex noctilio* došlo naopak ke zvýšení jejího výskytu a na mnoha místech představovala společně s I. vrcholkovým hlavní škodlivý druh. Na většině lokalit významně poklesl výskyt obou lýkohubů, a to jak I. borového (*Tomicus piniperda*), tak také I. menšího (*T. minor*). Z méně běžných druhů si zaslouží zmínku hlavně lýkožrout *Orthotomicus longicollis*, který se dále šíří, a to nejenom na jižní Moravě, ale také ve středních a jižních Čechách. V letošním roce již byla na okrajích starých porostů opakovaně pozorována i „samostatná“ ohniska tohoto druhu, ve spojení s napadením korun I. vrcholkovým.

Ostatní jehličnaté dřeviny

Přestože se v případě jedle a modřínu asi nedá hovořit o kalamitních oblastech, resp. kalamitě v pravém slova smyslu, je nepochybné, že obě dřeviny v současnosti také „prožívají“ značnou krizi zdravotního stavu, spojenou s kalamitním výskytem podkorního hmyzu. V případě jedle jde o zcela nebývalé přemnožení lýkožrouta prostředního (*Pityokteines spinidens*), ve spojení s méně častým napadením smolákem jedlovým (*Pissodes piceae*), které ve velkém měřítku způsobuje odumírání starších jedlí, včetně celých porostů. Tento jev je možno pozorovat v celé řadě oblastí v Čechách i na Moravě a ve Slezsku (namátkou např. na Křivoklátsku, v Posázaví či v Moravském krasu). Naopak, výskyt lýkožrouta jedlového (*Pityokteines curvidens*), který byl dříve uváděn jako „hlavní“ kůrovec na jedli, se na kůrovcové hmotě vůbec nepodařilo prokázat.

Na modřínu jsou v současnosti kalamitně přemnoženy dva druhy – lýkožrout modřínový (*Ips cembrae*), který se vyskytuje v mladších i starších porostech, a dále tesařík modřínový (*Tetropium gabrieli*), jehož výskyt je v rozhodující míře vázán na staré porosty (napadá zejména oddenkové partie). Oba druhy mohou v suchem oslabených modřínových skupinách způsobit doslova pohromu a usmrtit většinu přítomných stromů, přičemž t. modřínový má schopnost doslova „vzobávat“ i jednotlivé vtroušené modříny v porostech jiných dřevin (jako příklad silně zasažených oblastí je možno uvést v západní části státu Křivoklátsko či Český kras, ve východní části např. Dražanskou vrchovinu).

Neobvyklé výskyty podkorního hmyzu

V souvislosti s dramatickými početnostmi kalamitně přemnožených druhů podkorního hmyzu docházelo i v letošním roce z jejich strany k napadání jiných dřevin, než jsou obvyklé živné rostliny. Nejvíce byl tento jev přirozeně pozorován v místech extrémní intenzity přemnožení, kde běžná živná rostlina v důsledku předchozího napadení a plošného zániku nebyla k dispozici. Nejčastěji bylo pozorováno či hlášeno napadení jiných jehličnatých dřevin smrkovými druhy lýkožroutů, obzvláště I. smrkovým. Jako zřejmě největší „zajímavost“ je v této souvislosti možno uvést zjištění kůrovcových ohnisek v porostech borovice černé v oblasti středních Čech (Zbraslavsko), kde k usmrcení stromů došlo kombinací náletu I. smrkového a I. severského. Jiný velmi zajímavý případ představovalo napadení douglasky tisolisté I. prostředním, k němuž došlo v sousedství masivního napadení jedlí tímto druhem v prostoru Křivoklátska.

Jako neobvyklé, nebo lépe řečeno překvapující, je možno označit významný nárůst výskytu a napadení introdukovaným druhem dřevokazného kůrovce *Gnathotrichus materiarius* v posledních letech. Tento kůrovec patří k polyfágním druhům vyskytujícím se na mnoha druzích jehličnatých dřevin, u nás hlavně na borovici, případně i na smrku. Z původních západnějších lokalit se rozšířil již do řady dalších oblastí Čech.

Blíží zájemce o tuto problematiku je možno odkázat na samostatný článek

LOS, který vyšel v roce 2019 v březnovém čísle časopisu Lesnická práce.

Závěr

Bezprecedentní přemnožení podkorního hmyzu na jehličnatých dřevinách, jehož jsme v současnosti svědky, způsobuje celou řadu v minulosti nepozorovaných jevů (změn chování známých škůdců, nárůst výskytu dříve hospodářsky nevýznamných druhů, mizení jiných druhů apod.) a současně vyvolává také mnoho otázek. Z lesnického hlediska je asi tou nejzákladnější, zda to, co se dnes u nás děje v jehličnatých porostech nižších a středních poloh, lze dominantně považovat za neodvratný následek tzv. změněných podmínek prostředí (hlavně klimatických vlivů), či zda jde především o zákoni-

té dopady v minulosti provedených změn sektoru lesního hospodářství, který v jejich důsledku přestal být schopen řádně vykonávat potřebná opatření ochrany lesa. Objektivnější soud na toto téma vyneseme až budoucnost, která bude mít dostatečný odstup od současného pro lesníky tak traumatizujícího období. Z pohledu ochrany lesa lze uvést, že pomyslné miský vah jsou jednoznačně vychýleny ve prospěch druhé uvedené příčiny.

Příspěvek vznikl v rámci Lesní ochranné služby VÚLHM, v. v. i., a částečně z institucionální podpory MZE-RO0118.

Ing. Miloš Knížek, Ph.D.

Ing. Jan Liška

Ing. Bc. Jan Lubojacký, Ph.D.

Obr. 1 – Kůrovcové ohnisko v borovém porostu, vzniklé napadením lýkožroutů *Ips acuminatus* a *Orthotomicus longicollis* (Čechy, Roudnicko, říjen 2020)

Obr. 2 – Požerek lýkožrouta *Orthotomicus longicollis* na borovici lesní (Čechy, Suchdolsko, říjen 2020)

Obr. 3 – Modříny napadené tesaříkem *Tetropium gabrieli* (Čechy, Berounsko, září 2020)

Obr. 4 – Požerek tesaříka *Tetropium gabrieli* (Čechy, Berounsko, září 2020)

Obr. 5 – Požerky lýkožrouta *Ips typographus* na borovici černé (Čechy, Zbraslavsko, říjen 2020)

Obr. 6 – Masivní výskyt lýkožrouta *Pityokteines spinidens* na douglasce (Čechy, Křivoklátsko, únor 2020)

plošná obnova trvalých travních porostů pomocí orby; plošné přisevy trvalých travních porostů, apod.),

- změně věkového a prostorového uspořádání složek ekosystému (např. obnovní postupy uplatňované v lesních porostech, které vedou ke snižování podílu zastoupení lesních porostů odpovídajících některé ze tří vývojových fází přirozeného lesa - fáze zmlazování, optima a rozpadu, pod úroveň jejího přirozeného zastoupení v rámci daného typu lesa, apod.),
- přímému odstranění či systematickému odstraňování společenstev daného ekosystému (např. odlesňování, umělé zalesňování nelesních ploch, vytváření vodních ploch),
- nepřímému systematickému odstraňování určitého přírodního společenstva daného ekosystému a tím k snižování biologické rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. odstraňování stromového patra; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; plošné hnojení nebo vápnění; plošná aplikace neselektivních biocidů; plošné rozorávání trvalých travních porostů, apod.).“

Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace

Pro území národních přírodních rezervací a přírodních rezervací je pak za intenzivní technologii s přihlédnutím k ustanovení § 28 odst. 1 a 2 a § 33 odst. 1 ZOPK Metodickým doporučením označena „každá z činností, která vede k:

- přímému odstranění či systematickému odstraňování jedinců druhů tvořících společenstvo daného ekosystému,
- přímému odstranění či systematickému odstraňování určité genetické formy organismů v rámci dané populace druhu a tím k snižování genetické variability dané populace (např. odstraňování předrůstavých, podúrovňových nebo netvárných stromů v rámci výchovy lesních porostů, apod.),
- nepřímému systematickému odstraňování jedinců druhů tvořících společenstva daného ekosystému změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. redukce nebo odstraňování stromového patra vedoucí k takové změně přírodních podmínek v daném ekosystému, že přestává plnit funkci biotopu pro některé jeho živé složky; systematické odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; systematické loupání odumřelých kmenů; změny vodního režimu; hnojení nebo vápnění; aplikace biocidů; obnova trvalých travních porostů pomocí orby; přisevy trvalých travních porostů, apod.),
- změně věkového a prostorového uspořádání složek ekosystému (např. obnovní a výchovné postupy uplatňované v lesních porostech, apod.),
- přímému odstranění či systematickému odstraňování přírodního společenstva daného ekosystému (např. odlesňování, umělé zalesňování nelesních ploch, vytváření vodních ploch),
- nepřímému systematickému odstraňování určitého přírodního společenstva daného ekosystému a tím ke snižování biologické rozmanitosti daného ekosystému, změnou přírodních podmínek v ekosystému (např. odstraňování stromového patra; odstraňování odumírajících a odumřelých stromů a tlejícího dřeva; změny vodního režimu; hnojení nebo vápnění; aplikace biocidů; rozorávání trvalých travních porostů, apod.).

Rozhodující přitom je, zda technologie může způsobit uvedenou změnu a ne skutečnost, zda k změně v konkrétním případě opravdu dojde či nikoliv. Způsoby hospodaření, které nevyužívají technologie s výše uvedenými možnými dopady na ekosystémy, nejsou zakázané. Mezi takové činnosti, které intenzivními technologiemi nejsou Metodické doporučení výslovně řadí:

- nakládání s pozemky spočívající v nečinnosti (ponechání pozemků ladem),

jedná se o způsob hospodaření, při kterém nejsou využívány žádné technologie, tedy ani intenzivní;

- změny vyvolané v ekosystémech přírodními procesy, jako jsou větrné nebo sněhové polomy v lesích, odumírání složek ekosystému způsobené kompetičními vztahy mezi jednotlivými složkami ekosystému, sukcese, apod. a
- opakované činnosti zajišťující přírodní poměry, za kterých předmětný ekosystém vznikl a v současnosti se udržuje (např. pravidelné kosení luk za použití vhodné technologie, příměšená pastva dobytka na pastvinách zajišťující funkčnost tohoto ekosystému, extenzivní chov ryb a s ním spojená nezbytná manipulace s vodní hladinou na rybnících).

Obsah Metodického doporučení není sice závazný pro právnické a fyzické osoby, je ovšem fakticky závazným výkladovým vodítkem pro rozhodovací činnost orgánů ochrany přírody. To lze dovodit ze závěrů vyslovených např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18.1.2011 č.j. 1 Ao 2/2010-185 („Pokud Ministerstvo životního prostředí v rámci jemu svěřené pravomoci a v mantinelech zákonné úpravy vydalo metodický pokyn, jímž podrobněji upravilo postup orgánů ochrany zemědělského půdního fondu včetně hledisek a kritérií, jež mají tyto orgány posuzovat v případě územně plánovací dokumentace, bylo by v rozporu se zásadou zákazu libovůle a rovného zacházení, pokud by se orgán ochrany zemědělského půdního fondu v jednotlivých případech od metodického pokynu odchýlil.“)

Postavení plánů péče o zvláště chráněná území

V diskusích mezi vlastníky lesů a orgány ochrany přírody týkajících se (ne)závaznosti plánů péče o zvláště chráněná území pro právnické a fyzické osoby bylo zástupci orgánů ochrany přírody pravidelně zdůrazňováno, že plány péče o zvláště chráněná území jsou pro vlastníky lesů sice de iure bezesporu nezávazné, jak konstatuje ZOPK v § 38 odst. 1, jediné postup podle nich a v souladu s nimi však vlastníkově lesa poskytuje jistotu, že neporuší základní a bližší ochranné podmínky příslušného ZCHÚ. S ohledem na tento výklad by bližší vysvětlení, jak pojem „intenzivní technologie“ v konkrétním zvláště chráněném území chápat, mohlo a mělo být obsaženo též v plánu péče o příslušné zvláště chráněné území, a v dokumentech vyhotovených na jeho základě a v souladu s ním, tj. v závazném stanovisku orgánu ochrany přírody k LHP či převzaté LHO podle § 4 odst. 3 a 4 ZOPK, popř. přímo ve schváleném LHP či převzaté LHO.

Platí-li hypotéza, že postup podle plánu péče není v rozporu se základními ani bližšími ochrannými podmínkami, musí současně platit, že pokud plán péče a dokumenty vyhotovené na jeho základě a v souladu s ním možnost realizace konkrétní lesnické činnosti v určitém rozsahu či podobě umožňují či předpokládají, nelze takovou činnost považovat za použití zakázaných intenzivních technologií. Případná následná změna stanoviska orgánu ochrany přírody je až do schválení nového plánu péče, popř. nového LHP irelevantní s ohledem na Nejvyšším správním soudem zmiňovanou zásadu ochrany legitimního očekávání a zákaz libovůle.

Naopak tam, kde určitá lesnická činnost, popř. určitá konkrétní podoba jejího provádění využitím intenzivní technologie je (ať již proto, že to výslovně vyplývá z plánu péče nebo ze závazných stanovisek orgánů ochrany přírody k LHP a LHO nebo přímo ze schválených LHP a LHO, nebo z metodického doporučení MŽP), je možno ji realizovat pouze v rozsahu a podobě stanovené ve výjimce vydané podle § 43 ZOPK buď formou správního rozhodnutí nebo opatřením obecné povahy.

Hodnocení lesnických činností

Jednotlivé lesnické činnosti je přitom z hlediska možné kolize se zákazem použití intenzivních technologií nutno posuzovat individuálně. Při posouzení je při zohlednění významu plánu péče a na něj nava-

zujičích dokumentů rozhodující stanovisko orgánu ochrany přírody. Ten má značnou volnost a jeho názor může zjednodušeně řečeno obstát vždy, pokud zařazení lesnické činnosti mezi intenzivní technologie nebude nesmyslem seznatelným i pro laika. Správnost závěrů orgánů ochrany přírody totiž bude ve většině řízení, v nichž bude řešení otázky intenzivní technologie rozhodující, v odvolacím řízení přezkoumávat Ministerstvo životního prostředí, jehož názor se pravděpodobně nebude od názoru orgánu prvního stupně nijak odlišovat; závěry obou pak budou přezkoumávat soudy, které provádí korekci věcného hodnocení jen tam, kde je evidentně chybné. V takovýchto případech nezbyvá, než od počátku namítat (a uvádět k tomu potřebné argumenty), že postup, který vlastníků lesa použil nebo hodlá použít, nevede k negativním následkům popsaným v Metodickém doporučení.

Za příklad takového chybného hodnocení považují i názor, podle kterého je za intenzivní technologii nutno považovat i veškerou nahodilou těžbu prováděnou v příslušném zvláště chráněném území a navazující odvoz vytěženého dřeva. Tento názor, který se objevil v posledních několika letech patrně v souvislosti s celostátní kúrovcovou kalamitou a se kterým se v advokátní praxi setkáváme čím dál častěji, byl vysloven např. ve sdělení Ministerstva životního prostředí, odboru výkonu státní správy VII ze dne 20. 2. 2020 č.j. MZP/2020/550/519, sp. zn. ZN/MZP/2019/550/192 ve vztahu k hospodaření v přírodní rezervaci Maštale. Zde Ministerstvo životního prostředí OVSS VII dokonce konstatuje, že provádění nahodilých těžeb je intenzivní technologií, jejíž provádění je podmíněno udělením výjimky, i tam, kde je realizace nahodilé těžby výslovně předpokládána plánem péče o přírodní rezervaci a schváleným LHP.

Popsanému hodnocení v první řadě vytýkáme ignorování faktu, že provádění nahodilé těžby není dobrovolným projevem poživacího práva vlastníka lesa, nýbrž naopak plněním jeho povinnosti, konkrétně povinnosti vyplývající z ustanovení § 33 odst. 1 věta první lesního zákona: „*Vlastník lesa je povinen přednostně provádět těžbu nahodilou tak, aby nedocházelo k vývinu, šíření a přemnožení škodlivých organismů.*“ popř. povinnosti vyplývající z ustanovení § 32 odst. 1 písm. b) („*Vlastník lesa je povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů*“) a § 32 odst. 3 věta první lesního zákona („*Při vzniku mimořádných okolností a nepředvídaných škod v lese (větrné a sněhové kalamity, přemnožení škůdců, nebezpečí vzniku požárů v období sucha apod.) je vlastník lesa povinen činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a pro zmírnění jejich následků.*“) Platnost a účinnost citovaných ustanovení lesního zákona pak není na území I. a II. zóny chráněných krajinných oblastí ani na území přírodních rezervací dotčena či modifikována, a to ani zákazem použití intenzivních technologií. Platí totiž, že tam, kde zákonodárce považoval provádění nahodilé těžby a plnění odpovídajících povinností podle lesního zákona ve zvláště chráněných územích za nežádoucí a rozhodl se je zakázat, nestalo se tak cestou zákazu použití intenzivních technologií, nýbrž výslovným zákazem aplikace příslušných ustanovení lesního zákona o nahodilé těžbě a ochraně lesa. K takovému opatření pak zákonodárce přistoupil pouze na území národních parků, kde je zákaz aplikace lesního zákona zakotven do ustanovení § 22a odst. 2 ZOPK („*Při provádění péče o lesy zařazené do zóny přírodní a do zóny přírodě blízké se nepoužijí ustanovení jiného právního předpisu o povinnosti obnovovat a vychovávat lesní porosty, o luhutách k zalesnění holin a o luhutách k zajištění lesních porostů na lesních pozemcích, o povinném provádění meliorací a hrazení bystřin v lesích ani ustanovení o povinném přednostním provádění nahodilé těžby. Při provádě-*

ní péče o lesy zařazené do zóny přírodní a do zóny přírodě blízké se dále nepoužijí ustanovení jiného právního předpisu o povinném provádění opatření na předcházení nebo zabránění působení škodlivých činitelů a na odstranění nebo zmírnění jejich následků, s výjimkou preventivních opatření proti vzniku lesních požárů.“), a národních přírodních rezervací, kde je takový zákaz (netýkající se ovšem povinnosti provádět přednostně nahodilou těžbu) zahrnut do § 31 ZOPK („*Lesy v národních přírodních rezervacích nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských; ustanovení o zásazích proti škůdcům¹²⁾ a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.*“). Tento zákaz je přitom v ZOPK vysloven přesto, že pro území národních přírodních rezervací platí současně i zmiňovaný zákaz použití intenzivních technologií zakotvený do samostatného § 29 odst. 1 písm. a); resp. (v národních parcích) obdobný zákaz zakotvený do § 16 odst. 2 písm. a) ZOPK („*Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů v rozporu s cíli ochrany zón národního parku nebo s režimem zón národního parku.*“) Pokud by realizace nahodilé těžby jako taková byla vyloučena již samotným zákazem použití intenzivních technologií, pozbylo by ustanovení § 22a odst. 2 i ustanovení § 31 ZOPK jakéhokoli významu a stalo by se nadbytečným. Přijetím názoru, že nahodilá těžba je ze své podstaty intenzivní technologií, by se navíc vlastník lesa dostal do zcela absurdní a v materiálním právním státě neakceptovatelné situace, kdy by plnění příkazu zákonodárce zakotveného do lesního zákona bylo současně porušením zákazu vysloveného tímtež zákonodárcem v ZOPK. Realizaci nahodilých těžeb jako takových (coby plnění zákonné povinnosti) proto není možno pod pojem „použití intenzivní technologie“ podřadit.

Nahodilá těžba nemá povahu intenzivní technologie

K závěru, že nahodilá těžba jako taková nemá povahu intenzivní technologie, lze ovšem dospět i přímo na základě Metodického opatření. Pokud je totiž odstraňování odumírajících a odumřelých stromů v jeho textu považováno za intenzivní technologii, jde zásadně o činnosti realizované v rámci „systematického odstraňování“, a to buď „určitého druhu“ nebo „určitého přírodního společenstva.“ Nahodilá těžba a navazující odvoz vytěženého dřeva však nesměřují k systematickému odstraňování ani druhu, ani přírodního společenstva, nýbrž (v souladu s legální definicí obsaženou v § 2 písm. n) lesního zákona) ke zpracování suchých, vyvrácených, nemocných nebo poškozených stromů, v němž druh dřeviny a příslušnost k přírodnímu společenstvu hraje podružnou roli. Jde navíc nikoli o činnost systematickou, nýbrž o činnost nahodilou (proto „nahodilá těžba“), jejíž rozsah není určen vůlí vlastníka lesa (což je nebytná podmínka veškeré vlastníkovy systematické činnosti), nýbrž působením přírodních sil, byť se intenzita jejich působení může od předchozí lidské činnosti, resp. častěji nečinnosti, odvíjet.

Uvedené platí o to intenzivněji na lesních majetcích, u nichž je provádění nahodilé těžby a odvoz vytěženého dřeva předpokládán v plánu péče o příslušné zvláště chráněné území, v závazném stanovisku orgánu ochrany přírody k LHP či LHO nebo v obsahu těchto plánovacích dokumentů.

Pausální označení nahodilé těžby za intenzivní technologii proto považují za jeden z případů extrémně extenzivního výkladu ZOPK, při jehož použití by vlastníků lesa neměl zůstat pasivní, nýbrž použít ke své obraně všech prostředků, které mu právní řádem ČR poskytuje.

JUDr. Ing. Martin Flora, Dr.
advokát

TŘI OTÁZKY PRO

Ing. Tomáše Dohnanského,
autora naučných videí SVOL
pro vlastníky malolesů

**Mohl bys představit seriál videí pro vlastníky lesů – jak jsi vybíral téma-
ta? V čem by měla být vlastníkům
nejvíce užitečná? Jakou máš zpětnou
vazbu?**

Hlavním důvodem vzniku videí bylo přiblížit drobným vlastníkům lesů (s méně než 50 ha lesa) základní činnosti při praktické péči o les. Většina informací pro tuto cílovou skupinu je totiž zaměřena spíše teoreticky, a pokud drobný vlastník lesa konkrétní činnost nikdy nevykonával, často ani neví, jak na to. Téma videa byla stanovena předem tak, aby postihla provádění jednotlivých pěstebních i těžebních prací v průběhu celého kalendářního roku. S natáčením jsme začali podzimním zalesňováním, následovala aktuální problematika obnovy kalamitních holin, prořezávka v listnatém lese, vyhledávání a zpracování kůrovcových stromů, sortimentace a prodej vytěženého dříví. V létě jsme navázali videi k ochraně mladých porostů proti buření, klikorohu, hlodavcům a zvěři včetně ochrany oplocením, k obraně a asanaci proti kůrovci a posledním videem je ochrana proti ohryzu a loupání zvěří.

Celkem bylo natočeno 11 videí a společně s doprovodnými texty a loni vydanou příručkou pro drobné vlastníky lesa jsou k dispozici ke stažení na <https://www.svol.cz/vlastnite-kousek-lesa-a-nevite-si-rady/>. Užitečnost těchto krátkých videí ve srovnání se zmíněnou příručkou vidím hlavně v tom, že mohou probudit zájem o hospodaření v lese jak u samotných vlastníků lesa, tak u širší veřejnosti. Získání základní představy o prováděných lesnických činnostech je nejen nezbytným předpokladem kvalitní péče o les, ale i pozitivního náhledu laické veřejnosti na tyto činnosti.

Zpětnou vazbu od vlastníků i širší veřejnosti nám trochu omezila jarní i podzimní opatření proti koronaviru, která neumožnila prezentaci videí a příručky podle našich představ. Z tohoto důvodu jsme přistoupili k vydání příručky on-line a pokračujeme v její průběžné aktualizaci dle aktuálního vývoje lesnické legislativy. Z osobních kontaktů s uživateli videí i příručky mám převážně pozitivní reakce. Připomínky jsou hlavně k nezohlednění přírodě bližších způsobů hospodaření (dvoufázová obnova lesa, výchova lesa k větší prostorové diferenciaci apod.). Jedná se však o dosud méně zažitě způsoby pěstování lesa. Proto se domnívám, že tyto postupy lze drobným vlastníkům lesa doporučit až po zobecnění získaných zkušeností.

Jak postupuješ při vyhledávání informací, z čeho čerpáš – často jsou například v Tvých doprovodných textech k videím méně známé skutečnosti.

Naše videa mohla vzhledem k jejich délce postihnout pouze základní informace k hospodaření v lese. Výchozím podkladem pro videa i příručku byly nejen moje zkušenosti z lesnického provozu, ale i z lesnické taxace a státní správy lesů. Nejvíce mě ale inspirovala dlouholetá péče o vlastní lesní majetek o výměře cca 3 ha. Práce v lese je fyzicky velmi náročná a teprve když si jednotlivé pěstební a těžební činnosti sami vyzkoušíte, dovedete práci lesního dělníka adekvátně ocenit.

Pro zájemce o další informace jsou videa doplněna doprovodným textem k jednotlivým lesnickým činnostem. Při jejich psaní jsem musel čerpat také z odborných publikací, sborníků z lesnických seminářů, popř. aktuálních informací lesnického výzkumu.

Chceš ještě něco doplnit k hospodaření drobných vlastníků lesů? Bude SVOL v osvětě zaměřené na drobné vlastníky lesa pokračovat?

Drobní vlastníci lesa obhospodařují cca 30 % plochy českých lesů, což je významná rozloha. Často se navíc jedná o komplexy lesů. Přitom i vlastníci, kteří pečují o svůj 1 ha lesa, přispívají k údržbě krajiny a zachování životního prostředí. Skutečností ale je, že zpravidla nedisponují potřebnou odborností ani potřebnými kapacitami (lesnickou mechanizací nebo speciálním nářadím). Proto by jim měl účinně pomoci stát, a to nejen s orientací v jejich právech a povinnostech nebo při získávání finančních podpor, ale zejména při praktickém provádění prací v lese. To platí dvojnásob v období probíhající kůrovcové kalamity s potřebou rychlého zpracování a účinné asanace kůrovcových stromů i následné obnovy kalamitních holin.

Jedním z nemnoha vhodných řešení současné situace je vznik samostatných lesodohledacích úřadů s prioritní poradenskou činností pro drobné vlastníky nebo dobrovolné sdružování vlastníků lesů do tzv. službových spolků. Téma sdružování je také součástí nedávno schválené Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 a bude tedy záležet zejména na přístupu Ministerstva zemědělství k uvádění tohoto opatření do života.

Poradenská činnost vlastníkům lesů, a to nejen členům SVOL, je jedním z pilířů činnosti SVOL. Z tohoto důvodu plánujeme v započaté osvětě pro drobné vlastníky lesa pokračovat. Např. chystáme rubriku FAQ s nejčastějšími dotazy drobných vlastníků, kterou budeme průběžně doplňovat. Některé další aktivity budou záležet i na možnosti získání finanční podpory.

Děkuji za odpovědi.

Jana Divišová

Foto: archiv SVOL

Tvorba nových oblastních plánů rozvoje lesů – aktuální stav

V průběhu letošního roku pokračovala na základě schváleného harmonogramu Ministerstva zemědělství tvorba nových oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL) pro jednotlivé přírodní lesní oblasti (PLO). Postupně byly schváleny OPRL pro PLO 11 Český les, 14 Novohradské hory, 9 Rakovnicko-kladenská pahorkatina, 40 Moravskoslezské Beskydy, 21 Jizerské hory a Ještěd a 38 Bílé Karpaty a Vizovické vrchy. Doba jejich platnosti je od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2040 a dle sdělení MZe již budou podkladem pro schvalování lesních hospodářských plánů (LHP) a lesních hospodářských osnov (LHO) s platností od 1. 1. 2021.

K datu 9. 11. 2020 dále proběhlo závěrečné šetření (a těsně před schválením tedy je) OPRL pro PLO 23 Podkrkonoší. Letos tak zbývá provést závěrečná šetření u PLO 35 Jihomoravské úvaly a 34 Hornomoravský úval. Doba platnosti uvedených OPRL se předpokládá až od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2041 a měly by tedy být podkladem pro schvalování LHP a LHO s platností od 1. 1. 2022.

Schválené OPRL jsou uveřejněny v digitální formě na internetových stránkách Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHÚL). Textové zprávy jsou k dispozici v záložce Naše činnost/oblastní plány rozvoje lesů/Textové části. Aktualizované mapy OPRL jsou dostupné na geoportálu ÚHÚL (<http://geoportal.uhul.cz/mapy/MapyOpri.html>).

Textová zpráva nově schválených OPRL obsahuje více částí:

1. Všeobecná – obsahuje základní správní údaje, historii obhospodařování lesa a charakteristiku přírodních podmínek. Je převážně popisná a shrnuje relativně stálé informace.
2. Analytická – obsahuje výsledky šetření údajů o lese (rozbor stavu lesa, stanovištních podmínek, problematiky funkce lesů, ochrany lesů a zpřístupnění). Součástí jsou podklady od jiných subjektů (funkční potenciály území, deklarované funkce a kategorizace lesů).
3. Syntetická – shrnuje poznatky do rámcových doporučení hospodaření s odhadem jejich budoucích dopadů na lesy (z hlediska produkčního, ekologického i sociálního pilíře LH).

Základní šetření OPRL letos proběhla postupně v PLO 8 Křivoklátsko a Český kras, 1 Krušné hory, 2 Podkrušohorské

pánve, 15 Jihočeské pánve, 25 Orlické hory, 30 Dražanská vrchovina, 28 Předhoří Hrubého Jeseníku, 41 Hostýnskovsetínské vrchy a Javorníky a 39 Podbeskydská pahorkatina.

Obnova všech OPRL je naplánována do roku 2025. U OPRL, které dosud nebyly schváleny, byla ministerstvem prodloužena jejich platnost a byla provedena jejich částečná aktualizace na vyhlášku č. 298/2018 Sb. prostřednictvím tzv. agregovaných cílových druhových skladeb (<http://www.uhul.cz/kdo-jsme/aktuality/902-podklad-k-odvozeni-zakladnich-hospodarskych-doporuceni>).

Závěrem si dovoluji vyzvat zástupce vlastníků lesů k větší účasti na základních i závěrečných šetřeních OPRL za účelem uplatnění poznatků ze znalosti místních přírodních podmínek a stavu lesa a prosazení vlastních představ o budoucím hospodaření (zastoupení dřevin včetně smrku v cílové druhové skladbě, obmýtlí, obnovní doba, vylišované porostní typy atd.). Jedná se sice o doporučující údaje, nelze však vyloučit, že krajské úřady budou požadovat jejich zapracování do obnovovacích LHP. To může mít zásadní dopad do výše těžebních možností, budoucí druhové skladby lesních porostů atd. Cílové druhové skladby OPRL jsou rovněž „srovnávací hladinou“ pro výpočet náhrady újmy ze změny sklady dřevin vynucené orgánem ochrany přírody. Co se týče přetrvávajících nízkých podílů geograficky nepůvodních dřevin a zejména úzkého spektra povolených dřevin, tak v této věci v tuto chvíli zvažujeme další kroky z úrovně SVOL.

Ing. Tomáš Dohnanský
odborný poradce SVOL

Aplikační dokument Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 míří do finále

V únoru letošního roku schválila vláda České republiky Koncepti státní lesnické politiky do roku 2035. Ministroví zemědělství pak uložila zpracovat a vládě předložit do 31. prosince 2020 podrobný aplikační dokument, který bude obsahovat konkrétní opatření vedoucí k realizaci koncepce. V současné době probíhá vypořádání připomínek v rámci meziresortního připomínkového řízení.

V závěrečné fázi projednávání materiálu SVOL připomínkoval chybějící opatření pro komplexní řešení cestní sítě v krajině, prodloužení notifikace příspěvku na zmírnění následků kůrovcové kalamity, konkretizaci rozpočtových prostředků určených na podporu lesnictví a platby za ekosystémové služby vyplývající z mimo-produkčních funkcí lesního hospodářství a adekvátní úpravu překryvů kompetencí ČIŽP a vrchního státního dozoru v lesích orgány státní správy lesů.

V rámci tvorby aplikačního dokumentu Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 (SLP 2035) je v opatření C3.2 navrženo „odstranit překážky vzniku subjektů sdružujících vlastníky lesů, jako nástroje ke scelování lesních majetků a k podpoře odborné správy lesů vlastníků malých výměr“. Toto sdružování malých lesních majetků (do 50 ha lesa) považujeme z hlediska praktické péče o tyto lesní majetky za nejlepší možné řešení. To platí dvojnásob za situace, pokud jsou lesy těchto vlastníků zasaženy probíhající kůrovcovou kalamitou a v souladu s lesním zákonem jsou povinni zajistit obnovu lesa, následnou péči o založený lesní porost do doby jeho zajištění (potřebnou ochranu proti buření, zvěři a dalším škodlivým činitelům) nebo navazující první výchovné zásahy (prořezávky). Drobní vlastníci lesa totiž

zpravidla nedisponují dostatkem času, odborných znalostí ani potřebnou lesní technikou k provádění nezbytně nutných pěstebních prací. Celá problematika je o to závažnější, že v některých oblastech ČR tvoří drobné lesní majetky celé (větší) lesní komplexy.

Zejména pro případy narůstajících kalamitních holin má SVOL již v tuto chvíli připraveno legislativní řešení v podobě tzv. „službových“ spolků, které by byly nápomocny zejména drobným vlastníkům lesů při aktivním obhospodařování jejich lesních majetků. Jednalo by se o „volnější“ formu dobrovolného sdružování za účelem zajišťování lesnických služeb (pěstebních i těžebních činností, nákupu nebo prodeje zboží a příslušného informačního servisu), které dnes většina kalamitou dotčených drobných vlastníků lesů velmi postrádá. Takové sdružení by mohla založit např. místně příslušná obec, některý z místních vlastníků lesa nebo pověřený odborný lesní hospodář.

Nutným předpokladem vzniku a existence sdružení je důvěryhodnost zakladatele sdružení a jeho znalost potřeb vlastníků lesů v daném místě a čase. Co se týče vlastního fungování sdružení, tak vedle příslušné novely lesního zákona je nutno nastavit vhodný dotační rámec, tj. zejména minimální počet, popř. výměru sdružených lesních majetků, a adekvátní vyšší finanční podpory.

Další vývoj v této věci však bude nejvíce záviset na přístupu Ministerstva zemědělství jako ústředního orgánu státní správy lesů, který je kompetentní k prosazování optimálních koncepčních řešení k zajištění všech funkcí lesů v ČR i do budoucna, v daném případě v lesích drobných vlastníků lesů.

Ing. Stanislav Janský

Z REGIONU

Severomoravský region – Kůrovec už řádí několik let

Severomoravská regionální organizace SVOL spojuje celkem tři kraje – Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský. Na to, jak situace ve zdejších lesích vypadá a co nestátní vlastníky nejvíce tíží, jsme se zeptali předsedy regionu Ing. Romana Šimka.

Problémy, které jmenuje jako hlavní, platí ovšem v celé republice. „*Vlastník lesa by měl mít možnost prodejem dřeva získat prostředky na jeho obnovu. Stát by měl vytvořit takové podmínky, aby se zvýšilo využívání dřeva jako obnovitelného přírodního zdroje. Například stanovením povinného podílu dřeva na stavbách v rámci veřejných zakázek jako mají v Norsku. Stát by měl liberalizovat lesní zákon. Místo zákazů poskytovat motivaci vlastníkům lesa, aby hospodařili v souladu se zájmy veřejnosti (například platba za ekosystémové služby veřejnosti). A stát by měl vytvořit podmínky pro širší využívání dělníků ze zahraničí pro práci v lesích.*“

Vlastnická struktura lesů v celém regionu je silně ovlivněna odsunem Němců ze Sudet v rámci Benešových dekretů. Podíl vlastnictví fyzických osob například v Olomouckém kraji je i z tohoto důvodu třetí nejnižší v ČR (po Karlovarském a Ústeckém kraji). „*Podíl státních lesů je naopak třetí nejvyšší. Na území kraje nezasahuje žádný národní park. Naopak významnou část lesů představuje vojenský újezd Libavá. Velmi výrazné je zastoupení církevních lesů je Arcibiskupství olomoucké, které je i největším nestátním vlastníkem lesů v České republice. Největším obecním majetkem v kraji je město Olomouc,*“ přibližuje Roman Šimek.

Na území regionu se kůrovcová kalamita začala projevovat po roce 2010 v souvislosti se změnou srážkového režimu. Především nedostatek srážek v jarních měsících a jednorázové přívalové srážky v letních měsících způsobily, že dřeviny s povrchovým kořenovým systémem postupně snižovaly svoji obranyschopnost vůči svým biologickým škůdcům. Lýkožrouti ve spolupráci s václavkou vytvářeli ohniska, ze kterých se lýkožrout rozšiřoval do dalších oblastí s oslabenými porosty. Poškozovány byly především porosty v nižších a středních polohách. „*Kromě srážkových výkyvů ke kůrovcové kalamitě přispěla i skutečnost, že v důsledku vytvoření LČR a jím vytvořeného dodavatelského způsobu provádění prací se nám podařilo vyhnat z lesa velké množství pracovníků v dělnických profesích. Bránit se však nastupující kůrovcové kalamitě za pomoci harvesterů prostě nejde. A tak jsme zůstali odkázáni na práci zahraničních dělníků. S takto rozdanými kartami nemohla kůrovcová kalamita dopadnout dobře.*“

Letošní srážkově příznivý rok pomohl v regionu zpomalit postup kůrovcové kalamity, která zaměstnává vlastníky už od roku 2015. „*Zejména v horských polohách je pravděpodobné, že základ smrkových porostů bude zachován. Predikovat vývoj si však nedovoluji. Vše bude záležet především na vydatnosti a rozložení srážek v následujících letech,*“ říká Roman Šimek s tím, že již nyní je zřejmé, že vlastníci lesů by měli své porosty připravovat na možné budoucí podmínky. „*A jelikož nevíme, jaké tyto podmínky budou, je vhodné vytvářet porosty se zastoupením více dřevin jednotlivě nebo skupinově smíšené. Druhovává, prostorová i věková diferenciace je sice náročnější na způsob hospodaření, dává*

však předpoklady pro zachování funkcí lesa v dlouhodobém horizontu. Smrk jako hlavní hospodářská dřevina by neměl být opomíjen. Jeho zastoupení by však mělo odpovídat rizikům jeho dopěstování do mýtního věku. Vlastník lesa by měl volit druhovou skladbu svých porostů na základě svých zkušeností s pěstováním různých dřevin v rámci podmínek na svém majetku. Měl by mít odvahu i možnost experimentovat s introdukovanými dřevinami, které nejsou považovány za invazivní. Modřín by měl být běžnou součástí lesních porostů bez ohledu na jeho „nepůvodnost.“

Členové SVOL navzájem spolupracují především na bázi výměny cenných informací, společného prodeje dřeva a vzdělávání veřejnosti. „*Naší nejvýznamnější akcí v tomto směru jsou Oslavy lesa na Flóře, kterou pořádáme již deset let. Snažíme se jejím prostřednictvím přiblížit veřejnosti nejen prostředí lesa a jeho zákonitosti, ale také práci lesníků, o které často nemají představu.*“

Olomoucký kraj a lesy

Olomoucký kraj je na první pohled průměrným krajem, pokud se týká jeho lesnatosti. Dle výsledků NIL2 (2011–2014) má podíl lesních pozemků 36,5%, což mu přisuzuje 7. příčku mezi patnácti kraji (pokud počítáme hlavní město Prahu za kraj). Celostátní průměr činí 36,8 %. Lesy na území Olomouckého kraje však mají mnohá specifika. Podle převažující funkce lesa má Olomoucký kraj v porovnání s celostátním průměrem vysoký podíl lesů lázeňských, vysokohorských lesů a lesů v klečovém lesním vegetačním stupni. Naopak má nízké zastoupení příměstských a rekreačních lesů.

Dřevinná skladba lesů v Olomouckém kraji se odvíjí od skutečnosti, že zde lesy rostou ve všech devíti lesních vegetačních stupních. Olomoucký kraj zaujímá dle šetření NIL2 4. místo v žebříčku krajů s nejvyšší přirozeností dřevinné skladby. Shody stávající dřevinné skladby se sklad-

bou přirozenou dosahuje v 39,7 %. Vysoká hodnota přirozenosti zjevně souvisí s vysokým přirozeným zastoupením smrku ztepilého. Na rozdíl od níže položených oblastí nebyl ve vyšších nadmořských výškách tak velký tlak přeměňovat skladbu stávajících porostů ve prospěch smrku jako hospodářsky nejvýznamnější dřeviny. Listnaté dřeviny jsou v Olomouckém kraji zastoupeny 47,9 %. Smrk je zastoupen 44,2%, borovice 2,2% (nejnižší zastoupení v porovnání krajů ČR), buk 17,8% (4. nejvyšší zastoupení v porovnání krajů ČR) a dub 5,8 %.

Olomoucký kraj má druhý nejvyšší podíl zastoupení lesních porostů starších 120 let mezi kraji ČR a to s podílem 7,4 %. Rovněž v porovnání podílu podrostního typu hospodaření obsazuje lichotivou druhou příčku mezi kraji (22,7 %). Primát drží Olomoucký kraj v podílu přírodě blízkých, obhospodařovaných porostech (22,2%).

Již v roce 2014 tvořila nahodilá těžba (převážně kůrovec) v Olomouckém kraji 50% všech těžeb. V roce 2015 již 73 %. „*Nyní jsme ve fázi, kdy objem kůrovcových těžeb v olomouckém kraji klesá. Především ale z důvodu, že smrk v nižších polohách se vyskytuje jen v mladších věkových stupních,*“ uvádí Roman Šimek.

Zlínský kraj a lesy

Zastoupení lesa ve Zlínském kraji je nerovnoměrné, přesto je procento zalesnění v rámci ČR nadprůměrné (39,8%). Hlavní centrum se nachází na severovýchodě v okrese Vsetín, kde dosahuje procento zalesnění hodnoty 54,2 %. Menší zastoupení lesů je v jihozápadní části kraje, kde rozsáhlejší komplex vytváří pouze Chříby. Lesy ve Zlínském kraji jsou převážně zařazeny do kategorie lesů hospodářských (88,2 % výměry lesů; jen 11,7% lesů je zařazeno do kategorie lesů zvláštního určení a 0,1% do kategorie lesů ochranných). Podíl lesních majetků dle typů vlastnictví na území Zlínského kraje je dán historicky a je velmi odlišný od hodnot v ostat-

ních krajích – Lesy ČR, s.p., spravuje ve Zlínském kraji 57 605 ha (37,3%) lesa, fyzické osoby vlastní 46 671 ha (30,2%), obce a města 23 649 ha (15,3%), právnické osoby 12 905 ha (8,4%), lesní družstva a společnosti 3 401 ha (2,2%). Podle údajů Českého statistického úřadu v loňském roce těžba dřeva ve Zlínském kraji klesla zhruba o 22 procent. Přesto šlo o druhé nejvyšší množství za posledních pětiletí. V kraji je situace dlouhodobě nejhorší v okolí Rožnova pod Radhoštěm a v Hostýnských vrších.

Moravskoslezský kraj a lesy

Lesy Moravskoslezského kraje se k 31. 12. 2019 rozprostíraly na 194,4 tis. ha, tato rozloha se meziročně zvýšila o 0,1 % (+144 ha). Z této plochy představovala porostní půda 97,4 %. Lesní pozemky kraje si svým 7,3% podílem na celkové výměře lesů České republiky dlouhodobě zachovávají šesté nejvyšší místo mezi všemi kraji České republiky. V Moravskoslezském kraji bylo v průběhu roku 2019 zalesněno a uměle obnoveno o 21,1 % více hektarů půdy než v roce předchozím. Objem těžby dřeva se meziročně snížil o 14,3 %. Objem zpracované nahodilé těžby dřeva tvořil 95% podíl z celkového množství vytěženého dřeva. Oficiální stránky kraje uvádějí, že zvýšené kůrovcové těžby byly evidovány od roku 2013, přičemž počátek současné kůrovcové kalamity lze datovat k roku 2015, kdy docházelo k výraznějšímu nárůstu objemu nahodilých kůrovcových těžeb, které měly i v dalších letech neustálou vzestupnou tendenci. V rámci kraje byla v této době nejvíce postižena oblast Nízkého Jeseníku, okres Bruntál, kde nahodilé těžby v posledních letech i několikanásobně překračovaly roční etát na jednotlivých lesních majetcích. Ve východní části kraje jsou kalamitou nejvíce zasaženy lesní porosty v Podbeskydý a oblast Jablunkovska.

Ing. Roman Šimek
Jana Divišová

Foto: autor příspěvku

Tip na výlet od Romana Šimka

Díky své práci i díky svému koníčku, orientačnímu běhu, navštěvují různé lesní majetky v rámci celého kraje. Každý les je něčím jedinečný a zvláštní. Vybrat jednu lokalitu je tak velmi těžké. Je to hlavně o emocích, které nás s konkrétním lesem spojují. Vzpomínám tak rád na exkurzi v rámci studia na vysoké škole, kdy jsem byl tak unesen z porostů buku s modřínem na Úsově, že jsem zde nastoupil do pracovního poměru. Vzpomínám na nádherné jedlové porosty v údolí u Rešovských vodopádů, kam jsme jezdili s dětmi do stanového tábora. Nebo vzpomínám na lužní porosty podél řeky Moravy, kde rostou monumentální duby, jasany a jilmy. Nebo čerstvě mám vzpomínky na buky a javory v horských údolích pod Keprníkem. Takových míst je mnoho a vždy člověku dodají energii a životní optimismus.

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz. Sledovat nás můžete také na Facebooku, YouTube a na Instagramu. Více o lesích také na našem webu www.kouzlolesa.cz

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz, vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Ing. Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Není-li uvedeno jinak, pocházejí veškeré použité fotografie z archivu SVOL. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027. Vytisknuto na papíře certifikovaném PEFC.

